

*Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.*

Raport privind activitățile din cadrul proiectului

Școala te face OM!

Aprilie, 2016

Cuprins

1. Argument.....	3
2. Date generale despre Proiectul „Școala te face Om”!	4
3. Prezentarea activităților desfășurate	6
3.1 Activitățile derulate cu elevii	6
3.2 Participarea părinților la activitățile proiectului	22
3.3. Implicarea cadrelor didactice în activitățile proiectului	24
4. Evaluarea impactului activităților desfășurate.....	26
4.1 Scop și obiective.....	26
4.2 Algoritmul cercetării	26
4.2.1 Strategia cercetării.....	26
4.2.2 Culegerea datelor.....	26
4.2.3 Populația și eșantionul.....	27
4.3 Analiza și interpretarea rezultatelor	28
4.3.1 Evaluarea impactului activităților din perspectiva elevilor	29
4.3.2 Evaluarea impactului activităților din perspectiva părinților	42
4.3.3 Evaluarea impactului activităților din perspectiva cadrelor didactice.....	60
Concluziile generale ale proiectului	71
Bibliografie.....	72

1. Argument

Unul din cele cinci obiective principale ale strategiei Europa 2020 este de a reduce ratele părăsirii timpurii a școlii în UE la mai puțin de 10% până în anul 2020. Prevenirea părăsirii timpurii a școlii este considerată ca fiind deosebit de importantă, nu numai pentru a combate consecințele negative ale sărăciei și excluziunii sociale asupra dezvoltării copilului, dar și pentru a oferi copiilor mijloacele necesare pentru a întrerupe ciclul de transmitere a dezavantajului între generații. Abandonul școlar reprezintă pentru sistemul de învățământ românesc, o problemă care, prin consecințele sale semnificative și prin dimensiunile sale, necesită atenția decidenților, practicienilor și beneficiarilor din sistemul educațional. În 2009, rata de părăsire timpurie a școlii a fost de 16,6% (UNICEF). Raportul național asupra implementării Cadrului strategic pentru cooperare europeană în domeniul educației și formării profesionale ET 2020, realizat de Institutul de Științe ale Educației în aprilie 2011, precizează că în anul 2008 rata părăsirii timpurii a școlii a fost de 15,9 %. Studiul realizat de Fundația Soros în cadrul proiectului POSDRU „Parte de carte”, precizează că rata abandonului școlar în România a înregistrat anumite fluctuații: dacă în anul 2004 se situa la 22,9%, în 2008 a scăzut la 15,9%, urmând ca apoi să crească la 16,6% în 2009. La nivelul anului 2009, dintr-un efectiv de țări membre ale Uniunii Europene, România se clasa pe locul 6 în topul țărilor cu rata cea mai mare de abandon școlar (16,6%), cu două poziții înaintea Bulgariei (14,7 %), dar cu mult după Malta, Portugalia și Spania, țări care înregistrau o rată a abandonului școlar de peste 30%.

În cazul comunității roma, aproape 12% din populația cu vârsta cuprinsă între 7 și 16 ani a părăsit școala înainte de a termina învățământul obligatoriu și aproximativ 18% nu este școlarizată și nu urmează nici o formă de învățământ. În ansamblu, aproximativ 80% din persoanele care nu urmează nici o formă de învățământ, aparțin etniei rome și 38,6% din populația de etnie romă este analfabetă. Rata medie de repetenție în școlile în care învață elevii romi este de 11,3%, cu mult peste media națională (3,52% în anul școlar 2005/2006).

Totodată din studiul „Participare, absenteism școlar și experiența discriminării în cazul romilor din România” (2011, UNICEF și Romani Criss) aflăm că: 75,9% dintre copiii romi care au abandonat educația nu au mers la grădiniță; 44,22% dintre copiii între 7-11 ani și 64,62% dintre copiii între 12-16 ani se află în situație de neparticipare/abandon; principalele motive pentru abandonul școlar sunt de ordin economic (41,8%); 47,6% dintre copiii care au renunțat la școală au rămas repetenți o dată, 38% de două ori și 12% de trei ori; în cazul copiilor care nu au fost niciodată înscriși la școală, motivul principal al neînscrierii îl reprezintă lipsa resurselor financiare (55,8%); 86,5% dintre părinți au declarat că nu există nimeni din anturajul apropiat al copilului care să fi făcut multă școală.

2. Date generale despre Proiectul „Școala te face Om”!

Proiectul și-a propus implementarea unor noi servicii integrate în toate cele 81 de comune din mediul rural din Județul Vaslui, în vederea prevenirii abandonului școlar și a creșterii participării școlare a minim 1200 de copii – dintre care 300 de etnie romă – din clasele I-IV cu risc de abandon școlar din cauza sărăciei, problemelor familiale și a izolării, într-o perioadă de 16 luni. În cele 81 de unități școlare selectate (câte una în fiecare comună) au fost organizate activități destinate copiilor, părinților și cadrelor didactice.

Astfel, pornind de la un model de succes al UNICEF s-a creat un model inovativ integrat dezvoltat în parteneriat public-privat la nivel județean în care minim 1200 de copii în situații de risc din mediul rural au primit sprijin direct prin crearea unui set de 10 tipuri de activități nonformale destinate creșterii capacității de asimilare a cunoștințelor școlare și de creștere a atractivității școlii crescând implicit frecvența școlară. În paralel, 940 de părinți ai acestor copii – dintre care 235 de etnie romă – au fost ajutați să-și îmbunătățească metodele de sprijin pentru aceștia, iar 891 de cadre didactice au fost sprijinite în identificarea celor mai bune metode și tehnici de a-i ajuta pe copiii cu probleme școlare din cauze sociale, familiale să depășească situația de risc. Acest proiect s-a dorit a fi un program pilot ce poate fi replicat la nivelul tuturor școlilor unde există situații similare, prin utilizarea unei metode integrative de intervenție care se concentrează pe implicarea copiilor, părinților și cadrelor didactice în activități menite să crească participarea școlară a copiilor aflați în risc de abandon școlar.

Obiectivele proiectului:

A) Reducerea absenteismului școlar și creșterea participării școlare a minim 1200 copii din clasele I-IV, aflați în situații de risc din mediul rural din zonele cu cele mai mari probleme din județul Vaslui, într-o perioadă de 16 luni.

B) Derularea unei campanii de informare, timp de 16 luni, la nivelul celor 81 de comune din Județul Vaslui, cu privire la serviciile integrate oferite de cele 81 de școli selectate, în vederea prevenirii absenteismului și abandonului școlar și a sprijinirii incluziunii sociale a copiilor aflați în situații de risc.

C) Dezvoltarea capacității organizaționale a 81 de instituții școlare cu cea mai mare rată de abandon școlar, din mediul rural din Județul Vaslui, în vederea furnizării de servicii de sprijin pentru copiii aflați în situații de risc de abandon școlar și a familiilor acestora.

Rezultatele proiectului:

Proiectul și-a propus dezvoltarea în toate comunitățile din mediul rural ale județului Vaslui a unui cumul de servicii integrate în vederea prevenirii riscului de abandon școlar, creșterii participării școlare și a promovării incluziunii sociale a copiilor aflați în situații de risc și a familiilor acestora.

Rezultatele obținute în cadrul proiectului au fost următoarele:

1. Creșterea frecvenței școlare a peste 1200 copii de clasele I-IV – dintre care 300 de etnie romă – care se confruntau cu riscul de abandon școlar, din 83 de școli în care se înregistrează cea mai mare rată de abandon școlar din mediul rural din județul Vaslui.
2. Crearea unui program pilot de servicii integrate pentru reducerea ratei de abandon școlar și creșterea frecvenței școlare în mediul rural din Județul Vaslui, program ce va putea fi replicat la toate unitățile școlare care se confruntă cu același tip de problemă.
3. Îmbunătățirea abilităților de creștere, îngrijire și educare a copiilor pentru 940 părinți ai căror copii se confruntă cu riscul de abandon școlar, din mediul rural din Județul Vaslui.
4. Integrarea a 235 de familii de etnie romă în rețelele sociale din comunitate prin participarea la activități comune cu ceilalți membri ai comunității și prin facilitarea cunoașterii reciproce.
5. Dezvoltarea unui Centru Județean de Resurse "Școala te face OM!", care să sprijine copiii, părinții și cadrele didactice în procesul de creștere a frecvenței școlare și a incluziunii sociale.
6. Dezvoltarea unei rețele județene de educatori parentali care să sprijine grupurile vulnerabile în procesul de integrare socială și prevenire a situațiilor de risc.
7. Îmbunătățirea capacității de prevenire a absenteismului și abandonului școlar de către elevi pentru 891 cadre didactice din mediul rural din Județul Vaslui.
8. Dezvoltarea capacității organizaționale a 81 de școli, situate în mediul rural din Județul Vaslui și care au cea mai mare rată de abandon școlar, prin implementarea serviciilor integrate, formarea de resurse umane și dotare logistică.

9. Realizarea unui volum "Vocea copiilor", în care se regăsesc impresii ale copiilor participanți la activitățile proiectului, lucrări ale acestora și rezultate ale activităților lor.

10. Surprinderea impactului real al activităților derulate în cadrul proiectului prin intermediul unei cercetări realizate cu sprijinul grupului țintă (copii, părinți, profesori).

11. Sprijinirea accesului la resurse informaționale în conformitate cu nivelul de școlarizare a minim 1200 de copii, prin intermediul Bibliotecii Mobile, organizate în cadrul Centrului Județean de Resurse "Școala te face OM!".

3. Prezentarea activităților desfășurate

3.1 Activitățile derulate cu elevii

Intervenția directă asupra copiilor în cadrul Proiectului "Școala te face OM!" a presupus dezvoltarea unei grile de 10 activități proiectate și organizate conform cerințelor metodologice specifice domeniilor de intervenție și caracteristicilor participanților. Această grilă de activități a permis testarea aptitudinilor și abilităților copiilor într-un mediu non-formal și a facilitat interacțiunea cu alți copii din comunitate. Echipele manageriale din școlile implicate în proiect au fost consultate în vederea stabilirii grilei de activități ce urmau a se desfășura cu copiii, în funcție de particularitățile comunităților locale și ale elevilor. Pentru parcurgerea acestei etape a fost realizat *Formularul inițial pentru școli* în care se regăsesc propuneri de activități de educație non-formală care au fost apreciate de către conducerea unităților de învățământ din perspectiva utilității și adecvării la nevoile educaționale ale elevilor din școală, având posibilitatea completării cu alte propuneri de activități. În urma analizei și prelucrării datelor obținute din aplicarea *Formularului inițial pentru școli*, s-au selectat următoarele tipuri de activități ce au fost desfășurate cu copiii:

1. *Activitate ecologică*
2. *Atelier de fotografie*
3. *Atelier de pictură*
4. *Activitate de dans, muzică și teatru*
5. *Ce meserie mi-ar plăcea?*
6. *Știați că... (curiozități geografice, istorice, sportive, cultură locală)*
7. *Cerc de lectură și dezbateri*

8. Activitate meșteșugărească

9. Atelier de științe

10. Târg de jucării

Activitățile la care au participat copiii au fost de tipul: workshop-uri pe diferite teme, ateliere de lucru în funcție de aptitudinile elevilor, muzică, desen, fotografie, team building, meșteșuguri, educație ecologică, dezbateri, teatru, etc. Aceste activități au fost susținute de către cadrele didactice (830) participante la sesiunile de formare-informare susținute de educatorii parentali din proiect. În fiecare școală au fost susținute câte 2 activități diferite, fiecare tip de activitate fiind derulat de 2 ori. Cele 10 tipuri de activități au fost adaptate și gestionate de către cadrele didactice în funcție de particularitățile copiilor selectați și de specificul comunității din care face parte școala, în acord cu necesitățile și oportunitățile identificate de cadrele didactice.

Au fost **achiziționate și concepute materiale educaționale pentru 1660** de activități (83 educatori parentali X 10 activități non-formale X 2 întâlniri pentru fiecare activitate). S-a realizat o planificare a activităților pe unități școlare, astfel încât să se evite suprapunerile la nivel de instituție.

La fiecare activitate au participat aceiași copii din fiecare școală, activitățile non-formale având drept rol atragerea copiilor cu risc de abandon către activitățile școlare, dar și integrarea acestor într-un grup de prieteni și furnizarea unor abilități noi care să le permită să aprecieze actul educațional și noțiunea de „școală” într-un mod diferit, mai atractiv.

1. Activitatea ecologică

În cadrul acestui tip de activitate, elevii au plantat flori, au realizat activități de curățenie în curtea școlii sau în comunitate sau au confecționat obiecte decorative din produse reciclabile. Prin intermediul unei activități de înfrumusețare a spațiului pe care îl utilizează și implicit prin furnizarea unui element care să fie legat de simțul proprietății („Aceasta este floarea pe care am plantat-o eu.”), elevii devin mai atrași de acel spațiu care reprezintă Școala.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

2. Atelier de fotografie

Activitatea de fotografie și-a propus să familiarizeze elevii cu tehnica fotografică, cu dispozitivele utilizate pentru fotografie și să învețe elevii să realizeze fotografii care să surprindă cotidianul prin atenția la detaliu, lumină, contrast, perspectivă. Aceasta a fost și o activitate de cooperare și intercunoaștere sau de cunoaștere a unor obiective din comunitățile locale prin intermediul fotografiei.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

3. Atelier de pictură

Acest tip de activitate a dorit să ajute elevii să exprime idei/experiențe și emoții/sentimente prin modalități specifice artelor vizuale și să creeze obiecte practice și estetice folosind materiale, instrumente și tehnici specifice, dar și dezvoltarea abilităților artistice ale elevilor.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

4. Activitate de dans, muzică și teatru

Această activitate a dorit stimularea fizică a copiilor și familiarizarea cu diverși pași de dans, cu instrumentele muzicale, dar și cu arta scenică. Prin intermediul acestei activități, elevii au fost stimulați să își dezvolte abilitățile artistice și să se implice în pregătirea unor mini-serbări pentru părinții lor și pentru ceilalți colegi din școală. Acest tip de activitate a fost util în depășirea propriilor temeri și s-a dovedit o metodă utilă în a arăta părinților abilități suplimentare pe care copiii lor le dețin.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

5. Ce meserie mi-ar plăcea?

Activitatea despre meserii a avut drept scop familiarizarea cu diferite profesii și conștientizarea unor anumite preferințe și caracteristici/abilități personale în legătură cu meseria pe care și-o doresc. O astfel de activitate este utilă pentru vizualizarea unui obiectiv, chiar și îndepărtat, care să le ofere motivația de a avea un traseu educațional potrivit pentru atingerea acestuia.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

6. Știați că... (curiozități geografice, istorice, sportive, cultură locală)

Prin intermediul acestui tip de activitate, elevii au avut șansa să descopere informații pe care nu le dobândesc în mod tradițional prin programa școlară, curiozități legate de teme de interes pentru ei – dinozauri, animale, construcții ciudate, ș.a.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

7. Cerc de lectură și dezbateri

Prin participarea la dezbateri, elevii au învățat să devină independenți în gândire și în acțiune, dar și să facă deosebirea între un astfel de comportament și nerespectarea regulilor. Scopul principal al dezbaterilor este acela de a dezvolta la copii un comportament civilizat și capacitatea de a utiliza argumente expuse în mod convingător.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

8. Activitate meșteșugărească

Activitatea meșteșugărească a avut drept scop familiarizarea elevilor cu elementele de creație tradițională și le-a permis să își exerseze abilitățile creative prin crearea de obiecte tradiționale: obiecte din linguri de lemn, pănuși, cusături, traforaj, țesut, ș.a.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

9. Atelier de științe

Prin participarea la această activitate, elevii au avut posibilitatea să exploreze într-un mod diferit mediul înconjurător și să găsească resurse în apropiere. Profesorii au fost cei care au coordonat activitatea de explorare prin diverse jocuri, (spre exemplu jocul „Găsește comoara”) sau prin utilizarea unor resurse puse la dispoziție de UAT- Județul Vaslui (jocul „Vulcanul”).

10. Târg de jucării

Prin intermediul acestui tip de activitate, elevii au învățat să construiască propriile lor jucării și au putut să le dăruiască sau să le vândă celorlalți colegi. De asemenea ei s-au putut bucura de jocurile educaționale puse la dispoziție de UAT- Județul Vaslui prin intermediul proiectului. Prin această activitate, elevii și-au dezvoltat atât abilitățile de competiție dar și pe cele de cooperare și o dată cu propria lor implicare în realizarea jucăriilor, au experimentat procesul de creație al unui produs nou pe care îl pot folosi în mod ludic.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

11. Biblioteca Mobilă

O activitate specială a proiectului „Școala te face OM” a fost derulată sub titlul de Biblioteca Mobilă: în cadrul acestei activități au fost realizate deplasări periodice în școlile implicate în proiect cu scopul de a suplimenta oferta de carte școlară pentru copiii de clasele I-IV din județul Vaslui.

UAT – Județul Vaslui a realizat o achiziție specială de carte școlară care să fie utilă și atractivă pentru copii și care să le suscite interesul pentru lectură.

12. Tabăra de la Durău

Un număr de 100 de copii din cei 1200 participanți în cadrul proiectului au fost selectați pentru a participa la o tabăra de activități ludice la Durău pe baza rezultatelor obținute în cadrul proiectului din punct de vedere al creșterii participării școlare. Au fost realizate două serii de câte 5 zile de participare în tabără pentru câte 50 de copii însoțiți de 5 cadre didactice, în cadrul cărora copiii au participat la o serie de activități ludice (pictură, teatru, tras cu arcul, tiroliana, ș.a.) și au vizitat câteva obiective turistice adiacente – Cetatea Neamțului, Casa lui Ion Creangă-Humulești, Grădina zoologică Neamț.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Organizarea taberei a fost gândită ca un mod de recompensare pentru implicare copiilor în activități și pentru reușita lor de a crește participarea școlară, iar pentru cei mai mulți dintre ei, aceasta tabără a fost prima ieșire din comunitatea natală.

3.2 Participarea părinților la activitățile proiectului

În cadrul proiectului au fost derulate activități de educație parentală pentru părinții elevilor de clasele I-IV, cu risc ridicat de abandon școlar, care erau înscriși la școlile implicate în proiect. Mai exact, peste 940 de părinți din 83 de comunități din județul Vaslui au participat la cursuri de educație parentală în perioada iulie 2015 – aprilie 2016.

Sesiunile de educație parentală derulate cu fiecare grupă de câte 10 părinți au fost în număr de 8, cu o durată de 2-3 ore fiecare. În cadrul acestora au fost abordate următoarele teme:

- S1 - Cum să fii un părinte mai bun
- S2 - Cum să învingi stresul și furia
- S3 - Cum să comunici eficient cu copilul tău
- S4 - Cum însoțești copilul pe calea dezvoltării sale
- S5 - Cum să fii un partener de încredere în relația cu copilul tău
- S6 - Cum abordez pozitiv disciplina copilului
- S7 - Cum prevenim abuzul și efectele lui asupra copilului
- S8 - Ce facem în continuare?

În 13 comunități din cele 83 implicate în proiect, care au fost identificate ca având un număr mai mare de persoane de etnie romă au fost derulate câte două serii de cursuri de educație parentală, fiind derulate în total **96 de cursuri de educație parentală**, deci 768 de sesiuni cu părinții. Pentru aceste activități au fost furnizate materiale suport – *Mapa părintelui* care conține Ghidul părintelui, blocknotes, pix și ecuson – și produse de protocol – apa, suc cafea, produse alimentare dulci și sărate.

Scopul acestor activități a fost acela de a îmbunătăți relația părinților cu proprii lor copii și totodată de a le oferi părinților noi metode și modele parentale care să îi sprijine în educarea copiilor lor. De asemenea, prin intermediul tuturor activităților derulate, proiectul și-a propus să îi apropie pe părinți de școală ca instituție și să îi familiarizeze cu activitatea educațională a cadrelor didactice și implicit să îi ghideze spre un nivel de apreciere mai ridicat asupra importanței colaborării dintre familie și școală.

Cursurile de educație parentală au fost susținute în fiecare școală de către un cadru didactic care a participat la un curs de formare ca educator parental susținut de către Fundația

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
 program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Holt România – Filiala Iași (partener în cadrul proiectului), cu o durată de 24 de ore. În aceeași perioadă cadrele didactice au beneficiat de 8 ore de formare în domeniul activităților non-formale, acestea fiind o componentă esențială a derulării proiectului.

Activitățile de educație parentală au fost monitorizate de către Fundația Holt România – Filiala Iași prin intermediul platformei www.educatieparentala.ro, o platforma online unde educatorii parentali formați au înregistrat planificarea sesiunilor de educație parentală și datele părinților participanți la sesiuni.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

3.3. Implicarea cadrelor didactice în activitățile proiectului

Cadrele didactice din școlile implicate în proiect au fost implicate în activitățile proiectului în două moduri:

- Au fost create grupe de câte 10 cadre didactice din fiecare școală care au participat la câte două sesiuni de formare-informare susținute de către educatorii parentali în școlile de care aparțin. Temele celor două sesiuni au fost „Abordarea pozitivă a comportamentelor copiilor” și „Participarea copilului și a familiei în procesul educațional”. Cele două sesiuni de formare-informare au avut o durată de câte 2 ore, fiind realizate în total în cadrul proiectului 166 de sesiuni.
- Fiecare cadru didactic care a participat la cele două sesiuni a susținut ulterior câte 2 activități non-formale cu elevii implicați în proiect, pe una din tematicile stabilite la nivel general.

Aceste activități au avut rolul de a implica un număr cât mai mare din cadrele didactice din școlile și comunitățile cu situație de risc de abandon școlar, în prevenirea acestuia prin creșterea frecvenței școlare și a participării copiilor și părinților la viața școlară. O abordare integrată prin care toți actorii interesați sunt aduși la comun este cel mai bun mod de a declanșa o schimbare la nivel sistemic care să dureze.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

4. Evaluarea impactului activităților desfășurate

4.1 Scop și obiective

Scopul acestei cercetări este de a evalua impactul activităților desfășurate în cadrul proiectului „Școala te face Om!” asupra grupului țintă: elevi, părinți și cadre didactice.

Obiectivele cercetării:

1. Evaluarea impactului activităților de educație nonformală desfășurate cu elevii aflați în risc de abandon școlar;
2. Evaluarea impactului activităților de educație parentală desfășurate cu familiile elevilor aflați în risc de abandon școlar;
3. Evaluarea impactului activităților de formare desfășurate cu cadrele didactice care lucrează cu elevii aflați în risc de abandon școlar;
4. Identificarea unor strategii de intervenție în mediul educațional și familial în vederea diminuării fenomenului abandonului școlar, creșterii participării școlare și a promovării incluziunii sociale a copiilor aflați în risc de abandon școlar și a familiilor acestora.

4.2 Algoritmul cercetării

4.2.1 Strategia cercetării

Activitatea de evaluare a rezultatelor proiectului “Școala te face Om!” s-a realizat pe toată durata implementării proiectului (16 luni), prin intermediul rapoartelor lunare și intermediare (la 4 luni), a platformei online și a cercetării realizate.

Cercetarea calitativă s-a derulat în două etape. În prima etapă s-au identificat reprezentările copiilor, părinților și ale reprezentanților școlilor vis-a-vis de rolul școlii și al familiei în integrarea copiilor aflați în situații de risc de abandon școlar, iar în etapa a doua s-au evaluat modificările în reprezentările și atitudinile pe care le au copiii, părinții și reprezentanții școlilor în legătură cu rolul școlii și al familiei în integrarea copiilor ce se confruntă cu riscul de abandon școlar.

4.2.2 Culegerea datelor

Evaluarea rezultatelor și a impactului activităților proiectului asupra grupului țintă s-a realizat pe baza unei cercetări de ordin calitativ, constând în utilizarea interviului și a focus-grupului. Pentru elaborarea studiului de impact s-au realizat 8 focus grupuri cu părinții (4

înainte de participarea lor la cursurile de educație parentală și 4 după participarea la cursurile de educație parentală), 8 focus grupuri cu reprezentanții școlilor (4 înainte de participarea la sesiunile de formare-informare și 4 după participarea acestora), 8 interviuri cu părinții (4 înainte de participarea lor la cursurile de educație parentală și 4 după participare), 8 interviuri cu reprezentanții școlilor (4 înainte de participarea la sesiunile de formare-informare și 4 după participare), 4 focus grupuri și 8 interviuri individuale cu copiii (realizate după participarea la activitățile nonformale din cadrul proiectului).

Culegerea datelor s-a realizat în 12 școli (4 școli pentru fiecare grup țintă) selectate din totalul celor 81 de școli implicate în proiect, pe baza documentelor statistice anterioare și a documentelor de raportare a activității, respectiv pe baza studiilor referitoare la problematica abandonului școlar în județul Vaslui și la dezvoltarea socio-economică și culturală a județului Vaslui. De asemenea, selectarea școlilor a ținut cont de cele patru zone de influență a județului Vaslui: Huși, Negrești, Bârlad, Vaslui.

4.2.3 Populația și eșantionul

Universul cercetării este reprezentat de beneficiarii proiectului și anume elevi, părinți și cadre didactice. Astfel, participarea elevilor la realizarea interviurilor și focus grupurilor a avut în vedere următoarele criterii: elevi din ciclul primar, participarea elevilor la activitățile nonformale din cadrul proiectului, dorința și disponibilitatea elevilor de a participa la cercetare, acordul părinților semnat și datat precum și consimțământul de informare pentru părinți. La focus grupurile cu elevii au participat un număr de aproximativ 7-8 elevi care au participat la cele 10 activități nonformale din cadrul proiectului „Școala te face Om!”.

Părinții selectați atât în etapa de preintervenție și postintervenție sunt părinți ai copiilor implicați în proiect și care au avut disponibilitatea de a participa la activitățile pentru părinți prevăzute în proiect. Criteriile părinților participanți la cercetare au urmărit: părinte al copilului selectat în cadrul proiectului, părintele să aibă copii în învățământului primar, disponibilitatea de a participa la activitățile proiectului, să nu fi participat la niciuna dintre sesiunile de educație parentală în etapa de preintervenție/ să fie participat la sesiunile de educație parentală în etapa de postintervenție. În ceea ce privește cadrele didactice s-a ținut cont de disponibilitatea cadrelor didactice de a participa la cercetare, să activeze în învățământul primar, să fie titulare la școlile în care activează (de preferință învățători titulari), să satisfacă criteriul diversității: al disciplinelor predate, al mobilității (să fie și navetiști și localnici), al vechimii în școală, să nu

fi participat la niciuna dintre sesiunile de formare-informare a cadrelor didactice în etapa de preintervenție, să fi participat la cele două sesiuni în etapa de postintervenție.

4.3 Analiza și interpretarea rezultatelor

Cercetarea de față are drept scop exploatarea impactului activităților desfășurate în cadrul proiectului "Școala te face Om"! urmărind perspectivele elevilor, părinților cât și a cadrelor didactice. Cadrul conceptual al lui Epstein (1986, 2002) privind parteneriatul familie-școală este cel mai comun folosit în literatură pentru a captura acest sentiment. Teoria ilustrează relația ca fiind una dintre sferele suprapuse care demonstrează scopul comun de înțelegere între școli și familii – o mai mare suprapunere și astfel familiile devin „ca școli” și școlile devin „ca familii”. Înțelegerea părinților privind învățarea elevului aduce un surplus în stima de sine a copilului și dezvoltă o opinie mai favorabilă despre școală (Becker, 1986; Epstein, 1983; Hoover-Dempsey, Bassler, & Brissie, 1997), implicarea părintelui având drept rezultat și asupra îmbunătățirea rezultatelor elevului (Ballem & Moles, 1994; Epstein & Sanders, 1999; Fullan, 2001). Construirea relațiilor cu familiile elevilor conduce la creșterea atitudinilor pozitive despre profesori, îmbunătățirea relațiilor staffului și are rezultat mai puțin în formarea stereotipurilor despre familii (Comer & Haynes, 1991; Epstein & Herrick, 1990; Hoover-Dempsey et al, 1997; Leitch & Tangri, 1988). Intervenția integrată la nivelul elevilor, părinților și cadrelor didactice scoate în evidență îmbunătățirea relației părinte-copil- cadru didactic, o implicare mai mare a părinților în activitățile școlare a elevilor, dar și o școală mai atractivă pentru copii.

Prin suprapunere cu cercetarea calitativă, am realizat o scurtă investigație cantitativă a impactului activităților proiectului prin referire la obiectivul principal al proiectului, acela de „reducere a absenteismului școlar și de creștere a participării școlare”. Mai precis, am solicitat ca pentru copiii implicați în activitățile proiectului să se realizeze o analiză comparativă între numărul de absențe înregistrate de ei pe durata Semestrului I din anul școlar 2014-2015 și numărul de absențe realizate pe durata Semestrului I din anul școlar 2015-2016, inclusiv cele motivate. Din cele 83 de școli implicate în proiect, ne-au răspuns un număr de 37 de școli. Pentru un număr redus dintre școli, nu au existat diferențe între absențele înregistrate pe cele două semestre, de fapt, numărul de absențe a fost 0 pe ambele, iar cadrele didactice au spus că acesta este un lucru frecvent la elevii de ciclu primar care nu înregistrează absențe. Acești elevi

au fost implicați în proiect pe baza altor criterii – rezultate slabe la învățătură, neimplicarea părinților în activitatea școlară, condiții socio-economice defavorabile.

Per total, numărul de absențe s-a diminuat cu 62,88% pentru copiii din cele 37 de școli care au transmis datele, răspunzând solicitărilor noastre. Astfel, de la o medie de aproximativ 124 de absențe/școală (raportată doar la copiii implicați în proiect) s-a ajuns la o medie de 24 de absențe/școală. Din punctul nostru de vedere, acesta este un progres semnificativ în ceea ce privește creșterea participării școlare și o reușită esențială a proiectului, care stă la baza tuturor celorlalte modificări atitudinale și comportamentale pe care le vom descrie ulterior pe baza demersului de cercetare calitativă.

4.3.1 Evaluarea impactului activităților din perspectiva elevilor

Deși implicarea părintelui este un sprijin temeinic în îmbunătățirea școlii, vocea elevului poate fi o altă sursă de conectări pentru a îmbunătăți rezultatele școlare și de asemenea pentru construirea legăturilor între familii. Termenul „vocea elevului” recent a primit atenție ca fiind o cale pentru îmbunătățirea rezultatelor elevilor, pentru încurajarea schimbării școlare și construirea conexiunilor între școli și comunitățile lor (Carbonaro & Gamoran, 2002; Fielding, 2002, Mitra, 2003). Termenul a luat amploare ca un construct care descrie căile multiple prin care tinerii au oportunitatea să participe activ în decizii școlare, care vor modela viețile lor, viețile familiilor lor și viețile semenilor lor (Fielding, 2001; Goodwillie, 1993; Levin, 2000).

Pusă în practică, „vocea elevului” poate consta în împărtășirea problemelor lor și în posibilele soluții. Poate de asemenea, implica colaborări cu adulții și în cele din urmă să identifice probleme în școlile lor. Elevii pot ajuta profesorii și administratorii să înțeleagă valorile, credințele și experiențele vieții familiilor lor. Prin învățarea despre cum școlile funcționează și perspectivele personalului școlii, elevii pot de asemenea să ajute la explicarea politicii școlare și psihologice a familiilor lor. Deși cercetarea privind „vocea elevului” este în curs de dezvoltare, literatura existentă sugerează că această formă de acțiune și participare a elevului, a servit drept catalizator pentru schimbarea în școli, contribuind la îmbunătățirea predării, curriculumului și relațiilor dintre profesor și elev și a condus la schimbări în evaluarea elevului și în formarea profesorului (Fielding, 2001; Mitra, 2003, Oldfather, 1995; Rudduck & Flutter, 2000).

Parteneriatul cu elevii pentru a identifica problemele școlare și posibilele soluții, reamintesc profesorilor și administratorilor că elevii dețin o cunoaștere unică și perspective multiple despre școala lor (Kushman, 1997; Levin, 2000; Mitra, 2001; Rudduck, Day & Wallance, 1997; Thorkildsen, 199). O importantă condiție pentru un mediu educațional este ca elevii să-și construiască relații semnificative. Multiplele dimensiuni contribuie la performanțele școlare și sociale ale elevilor: calitatea intelectuală, conectarea, angajamentul și valorificarea diferenței și un mediu de clasă susținut (Lingard, Hayes, & Mills, 2003). Astfel, implicarea elevilor în activitățile non-formale a avut drept scop creșterea participării școlare și dezvoltarea abilităților elevilor în promovarea incluziunii sociale a acestora.

Contextul

Elevii implicați în proiect au fost selectați pe baza mai multor criterii de selecție. Principalul criteriu a fost riscul de abandon școlar, de multe ori acesta fiind completat de o serie de alte condiții nefavorabile – situație economică precară, un nivel de educație familial scăzut, o lipsă de participare a părinților în activitatea școlară sau absența părinților din viața copiilor (părinți plecați în străinătate, familii monoparentale, copii aflați în grija bunicilor).

Toate aceste aspecte – condițiile de locuit, situația familiei, traseul pe care elevii îl au de făcut până la școală, sarcinile casnice pe care trebuie să le îndeplinească – se reflectă în activitatea școlară a elevului și în modul său de implicare în activitatea școlară:

„Noi suntem zece frați de toți. Sora mea cea mai mare nu mai stă cu noi, s-a lăsat de școală și a plecat de acasă. Era mai bine când era și ea acasă, pentru că mă ajuta la teme, când plecam undeva și îi spuneam să vină cu mine venea, câteodată mă mai certa, dar tot era bine cu ea acasă. Acum, chiar deloc nu mă ascultă frații mei. Se strâmbă la mine, se râd de mine, zic că nu sunt deșteaptă. Dar eu cred că sunt...deșteaptă.” (Interviu Protopopești)

Drumul de acasă la școală e foarte important, faptul că există sau nu un mijloc de transport care să asigure deplasarea copiilor din mediul rural din localitățile unde locuiesc spre școală, dacă sunt însoțiți în drum spre școală, cât timp durează această deplasare și cât ocupă în rutina lor zilnică, toate aceste aspecte devin importante atunci când se cumulează pentru a

explicita nevoile elevilor. Copii conștientizează atât nevoia lor cât și modul în care adulții au reușit să vină în întâmpinarea acestora.

„Eu de acasă până la școală fac o oră. Pentru că vin pe jos până la școală. Vin cu fratele meu de luni până joi. Și facem o oră dus, o oră întors.” (Interviu Protopopești)

„Eu temele mi le fac seara dacă nu are fratele meu teme, dacă are el, eu mi le fac dimineața. Noi amândoi ne facem temele la o masă, care e numai pentru noi și pentru teme, ca să nu ne murdărim caietele, avem o măsuță pentru noi, dar nu încăpem amândoi la aceeași masă. Trebuie să le facem pe rând. El învață dimineața până la 2 și apoi tot după masă își face temele...” (Focus grup Arsura)

De asemenea, rolul temelor și al realizării sarcinilor pentru acasă (fie ele școlare sau casnice) depind foarte mult de implicarea părintelui în aceste activități și de modul în care el, părintele a înțeles necesitatea de a-i furniza copilului un spațiu și un timp pentru temele școlare, sau de a-l implica, în mod echilibrat sau nu, în sarcinile casnice inerente.

„Eu la 9 mă trezesc. Mă îmbrac, duc vitele la apă, le dau mâncare, mai stau un pic și mă duc la școală. Vin de la școală, e deja târziu, îmi fac seara temele și ...gata. ” (Focus grup Arsura)

Familia rămâne punctul de pornire al educației, dar pentru copiii ajunși la vârsta școlară, cele două perspective se împletesc, „mama” și „doamna” devin modele de urmat și ascultat.

„Pentru mine cea mai importantă este familia, pentru că dacă nu ar fi familie cine să mă iubească, să mă îngrijească?” (Interviu Protopopești)

„Pentru mine sunt toți modele, și părinții și învățătoarea și fratele...dar cei mai importanți...sunt părinții.” (Interviu Protopopești)

*„Eu învăț și acasă, și la școală. De doamna ascult la școală...și de bunica ascult acasă!”
(Focus grup Văleni)*

„În educația unui copil, eu spun că și părintele sau doamna învățătoare sunt destul de importanți. Sunt lucruri pe care le spune unul și lucruri pe care le spune celălalt, iar copilul ar trebui să asculte de amândoi la fel, și să îi iubească!” (Interviu Văleni)

Perspectiva elevilor asupra mediului școlar:

Imaginea pe care elevii o au despre școală este pozitivă și se axează asupra aspectelor plăcute cu care ei se intersectează în traseul educațional, copiii punctând însă, cu sinceritatea specifică vârstei lor, aspectele care ar putea fi îmbunătățite la școala lor.

„Mie îmi place la școală, școala ne face oameni, suntem mai deștepți, învățăm mai multe lucruri și este frumos la școală!” (Focus grup elevi Râșești)

„Îmi place la școală pentru că la școală învăț multe lucruri! Mi-ar plăcea o școală mai mare, ca să nu mai învățăm în schimburi...” (Focus grup elevi Arsura)

„O școală frumoasă e ordonată. Profesorii sunt buni cu noi copiii. Și copiii sunt cuminți, deștepți, ordonați. Sunt îmbrăcați frumos, în uniformă. Se comportă civilizată. Învăță să scrie, să citească...” (Focus grup Văleni)

Elevii cunosc și apreciază importanța școlii și a activităților școlare. Conștientizarea este legată de devenirea lor ca adulți și de nevoile lor ulterioare pe care ei le anticipează. Acest aspect este interesant deoarece copiii participanți la activități și la studiul realizat în cadrul cercetării, aparțin ciclului primar. O astfel de conștientizare prin proiectare în viitor, este cel mai probabil copiată de la adulții din jurul lor – părinți și profesori. Chiar dacă mesajul este copiat și nu a ajuns încă la un nivel de interiorizare specific mai ales vârstei adulte, acest lucru

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

nu face decât să certifice nevoia de a furniza un mesaj comun care să motiveze elevul și să îl mențină orientat către activitatea școlară.

Mesaj pentru alți copii: „Trebuie să veniți la școală pentru că asta te ajută foarte mult în viață. Și fără școală nu poți să faci nimic!” (Interviu elev Văleni)

„Școala ne învață lucruri... te face un om important, adică un om care se comportă civilizată, este respectuos, este deștept.” (Focus grup Văleni)

„Mie îmi place la școală pentru că învățăm lucruri noi, când creștem mari putem să avem o meserie foarte bună, mai îmi place și pentru că facem proiectul „Școala te face Om” și cam atâta...” (Focus grup Râșești)

Relațiile din mediul școlar și activitatea școlară

Școala și activitățile școlare sunt apreciate dacă sunt realizate pe placul elevilor, mai precis dacă sunt amuzante și antrenante.

„Mai sunt copii în această comună care nu sunt atrași de școală, vor să facă alte lucruri. Copiilor le place la școală, dar să fie distractiv, să fie totul mai distractiv.” (Interviu elev Văleni)

„...Păi, nu doar să faci lecțiile ci să te mai și distrezi în timp ce le faci...să practici anumite joculețe, asta i-ar mai atrage. Poți să îi îndemni mai mult, să le spui că este foarte frumos și că școala te ajută în viață foarte mult. Ar trebui [să le spună n.n] părinții și alți copii care sunt la școală.” (Interviu elev Văleni)

„Este bine să te și distrezi [ca elev n.n] pentru că, dacă vei ajunge la o anumită vârstă, cum ar fi la bătrânețe, n-o să poți face lucrurile pe care le faci în tinerețe.” (Interviu elev Râșești)

Impactul activităților proiectului

Activitățile proiectului au fost foarte bine primite și apreciate de către copiii implicați în proiect, în primul rând pentru că au fost organizate într-un mod amuzant și atractiv. Noutățile descoperite de copii prin intermediul activităților non-formale au fost apreciate și aflarea unor detalii semnificative despre subiecte care stârnesc un real interes pentru ei, a înclinat balanța în favoarea unei implicări interesate în activitatea școlară.

„Activitățile au fost diferite decât de obicei la școală. Am avut voie să facem orice. Ce am vrut noi să facem, am făcut. Ne-a întrebat doamna ce vrem să facem și noi am zis ce vrem.”
(Focus grup Arsura)

„Mie mi-a plăcut ideea pentru proiect. Și mi-ar plăcea să continue. Cel mai mult mi-a plăcut ghiozdănelul și penarul. Am primit ghiozdănele, în ghiozdănele am primit penare, trusă de matematică, un bloc de desen mai mare. Venim cu ele în fiecare zi la școală.” (Interviu Protopopești)

„Activitățile din proiect la care am participat eu au fost diferite de ce facem la școală. Că la astea din proiect facem mai multe lucruri și învățăm lucruri noi.” (Interviu Văleni)

„Mai este și diferență [între activitățile din proiect și cele școlare] pentru că la școală și învățăm pentru că nu facem numai activități, adică învățăm și la „Școala te face OM”, prin proiecte...ar fi fain să fie și activități ca în proiect și școală!” (Focus grup Râșești)

Mai concret, elevii au avut preferințe diverse legate de activitățile derulate, deoarece ele au acoperit o gamă largă de arii de interes: fotografie, ecologie, activități artistice, meșteșuguri, lectură și dezbateri, științe. Activitățile au fost bine primite în general, dar copiii au avut preferințe proprii.

„La Carnavalul de Povești au cântat cei de clasa a II-a, Miruna era Prințesa și eu Scufița. Erau mai multe personaje... Prințul, Împărat... Anotimpurile. Toate personajele s-au adunat la un carnaval. A fost frumos. Eu încă mai țin minte poezia! Și au fost și părinții. Pentru că dacă sunt părinții este altfel...adică nu ai multe emoții, nu te încurci.” (Focus grup elevi Râșești)

Despre activitatea Atelier de dans, muzică, teatru

„Chiar am învățat lucruri noi din activitățile acestea, spre exemplu am pictat cu furculița! Și am învățat cum să facem cruciulițe! Și bufnițe!” (Focus grup elevi Protopopești)

Despre activitatea Atelier de pictură

„Am fost la mai multe activități în proiect...La desen, la pictură, la grădinărit, la decupat cu traforajul. Cel mai mult mi-a plăcut Grădinăritul.” (Interviu elev Văleni)

Despre Activitatea ecologică

„Cel mai mult la activitate asta mi-a plăcut că am putut să mă decid să îmi aleg o meserie. Colegii mei au râs de mine că vreau să mă fac ospătar, dar eu aș vrea să fiu spion!” (Focus grup Protopopești)

Despre activitatea Ce meserie mi-ar plăcea?

„De exemplu când o să mergem în tabără e important să avem telefonul cu noi pentru că acum știu mai bine să fac fotografii! Așa că am să fac poze și le pun pe Facebook! Am făcut un cont unde am zis că sunt mai mare ca să pot să îl fac. Mama și tata au și ei conturile lor de Facebook.” (Interviu elev Școala Văleni)

Despre activitatea Atelier de fotografie

„Pentru mine este important să învăț mai mult... Să învăț mai mult, să am mai mulți prieteni...Să învăț, să mă joc... Să ne ajutăm prietenii la nevoie... Să învăț, să mă joc, să îmi fac prieteni noi... E important să venim la școală pentru că... ne învață să fim cuminți, ne învață să citim...ne învață mai multe lucruri...” (Focus grup elevi Văleni)

Despre activitatea Cerc de Dezbateri

„Mie cel mai mult mi-a plăcut lucrul manual...pentru că a fost interesant. Am făcut ștergătoare din pănuși de porumb. Le pui în pragul ușii și când intri în casă te ștergi pe picioare.” (Focus Grup elevi Arsura)

Despre Activitatea Meșteșugărească

„Atunci când am făcut cu situația de prim ajutor ne-a spus să îi punem o riglă așa și pansament... Respirație gură la gură, dar nu am făcut numai ne.a arătat...Ne-a plăcut când ne-a arătat cu mâna cum să îi punem o riglă...i-a pus numai la un copil și ne-a arătat la toți!” (Focus grup elevi Râșești)

Despre Activitatea de Științe – Prim-ajutor

„La activitățile acestea mi-a plăcut că învățam. Am făcut o activitate cu un alt domn profesor, care ne-a învățat despre animalele sălbatice: girafă, balene. Am luat și medalii, dar nu erau adevărate, erau din hârtie. Și pe ele scria: Știați că...Așa se numea activitatea. Unele lucruri le știam, dar am aflat și lucruri noi, cu animale. A fost foarte interesant.” (Interviu elev Râșești)

Despre activitatea „Știați că”

„Târgul de jucării! Am făcut oameni de zăpadă. Din polistiren. Am lipit mingiuțele de polistiren între ele și apoi am ornat omul de zăpada, i-am pus ochi, nas și mâini. Și un fular. Și păr! Fularul nu era adevărat, era din hârtie adevărată! Ne-a plăcut activitatea!” (Interviu elev Protopopești)

Despre Activitatea Târg de jucării

Activitățile non-formale au fost apreciate prin modul interactiv în care au fost desfășurate, dar și prin noutatea interacțiunilor dintre copii și a modului de organizare: copiii erau din clase diferite, activitățile se derulau după programul școlar, erau moderate de alte cadre didactice decât cele cu care copiii interacționau în mod obișnuit. Toate aceste elemente au delimitat un cadru al noutății și al specialului, atunci când i se propune colaborarea și implicarea într-un proiect diferit, copilul este mai atras de activități și mai curios în același timp.

„Mie mi-a plăcut cel mai mult la proiectul acesta, când am făcut oamenii de zăpadă. Din hârtie. Numai făcusem înainte, și apoi am făcut oameni de zăpadă și la oră, cu ceilalți colegi, la arte vizuale, că au vrut și ei.” (Focus grup Arsura)

Caracterul special al acestor activități reiese din dorința de a împărtăși cu ceilalți colegi – de a povesti mai departe, dar și din dorința acestora din urmă de a experimenta ceea ce elevii din proiect au făcut deja. Mai mult decât atât, dorința de a continua astfel de activități, de a le transfera și în alte arii ale vieții lor și de a le împărtăși cu părinții și colegii lor subliniază modul în care activitățile de acest tip au fost percepute de către copiii participanți.

„Mi-ar plăcea să mai facem activități asemănătoare...Încă una cu muzica și cu dansul, cu țesutul... Unele de jocuri, nu jocuri cu mâinile, ci să ne putem juca și acasă, să învățăm mai multe jocuri. Ar fi interesant. Un joc în care participă și părinții ar fi frumos.” (Interviu elev Văleni)

Cea mai apreciată activitate a fost Tabăra de cinci zile unde au participat doar o parte din copiii beneficiari ai proiectului. Pentru unii, aceasta a fost o experiență de neuitat, și pentru că aceasta a condus pe parcursul celor cinci zile, o serie de activități non-formale care le-au dat șansa copiilor să învețe prin experimentare.

„Doamna învățătoare l-a sunat pe tata ca să mă lese la munte și tata m-a lăsat. (...) După ce ne-am așezat lucrurile, ne-am așezat pe grupe, eu și prietenul meu am fost în grupa Verde.

Prima oră am avut fotografia, ne-am distrat de minune, pe urmă ne-am dus la ora de dans și am dansat o grămadă, pe urmă ne-am dus la ora de teatru și am făcut teatru o grămadă, pe urmă ne-am dus la ora de sport și ne-am cățărat pe prize și ora de sport a fost cea mai grozavă.”

Nicolaie, clasa a IV-a, Școala gimnazială Recea

În fapt, copiii au obținut multiple beneficii din cadrul activităților, beneficii pe care ei înșiși le enumeră: și-au îmbogățit cunoștințele, au experimentat activități noi, și-au făcut prieteni noi, au aflat lucruri noi despre propria persoană.

„Am aflat multe despre alte locuri din țară și am făcut multe lucruri pe care nu le facem în mod obișnuit.” (Interviu elev Văleni)

„Eu n-am știut că struțul e sălbatic, eu undeva am spus că e domestic că am văzut la un om că sunt struți, am crezut că e domestic, dacă l-am văzut...” (Interviu elev Râșești)

„Mi-am făcut prieteni noi și asta a fost foarte bine... era o alt fel de atmosferă...” (Interviu elev Văleni)

„Eu nu aș schimba nimic la mine, eu am o stimă de sine despre mine foarte bună! Mă văd bine! Pentru că dacă noi spunem că suntem răi, urâți, și cei din jurul nostru o să creadă la fel, dar dacă noi spunem că suntem deștepți, frumoși, buni o să îi facem și pe cei din jur să creadă la fel!” (Interviu elev Văleni)

Elevii implicați au fost de asemenea fini observatori ai activităților derulate în cadrul proiectului pentru și cu părinții lor, reușind să sublinieze modificările comportamentale pe care le-au observat la aceștia în urma activităților de educație parentală. La început au fost sceptici pentru că lipsa părinților de acasă semnifica o implicare mai mare a lor în sarcinile casnice, dar ulterior au acceptat și înțeles nevoia acestor activități și au apreciat în mod pozitiv schimbările apărute.

„Mie înainte nu prea mi-a plăcut [ideea să vină mama la școală n.n] că am spus cine o să mai stea cu frații mei mai mici că eu nu pot, că nu m-am obișnuit, dar a venit doamna la noi acasă și i-am spus unde era mama, că era prin curte, și doamna a întrebat-o și mama a zis că se înscrie și de atunci am acceptat decizia mamei luată.” (Interviu elev Protopopești)

„S-au purtat mai blând cu noi. La mine mi-a cam făcut mofturile și tati câteodată.” (Interviu elev Protopopești)

„Mama mă strânge în brațe mai des. Da, mă strânge în brațe...foarte mult.” (Focus grup Văleni)

Schimbările remarcate de copii la părinții lor s-au referit atât la comportamentul acestora față de copii dar și la modificările apărute în propria atitudine, subliniind încă o dată cât de atenți sunt copiii la atitudinea părinților și la starea lor emoțională și în consecință, cât sunt de influențați de aceasta.

„Chestii așa multe nu mi-a povestit, dar mi-a zis că și-a făcut și ea prietene noi, că a cunoscut alte doamne și i-a plăcut și ei foarte mult... Și ea are un altfel de comportament, e puțin mai calmă față de oameni. Eu cred că au ajutat-o activitățile”. (Interviu elev Văleni)

Beneficiile obținute prin intermediul proiectului i-au ajutat pe copii să aprecieze activitatea școlară și să promoveze necesitatea participării la activitatea educațională și pentru alți copii, argumentând cu bună știință rolul pe care școala îl deține în devenirea ca adult.

„Școala ne dă posibilități să învățăm.” (Interviu elev Protopopești)

„Școala ne învață lucruri... te face un om important, adică un om care se comportă civilizat, este respectuos, este deștept.” (Focus grup Văleni)

„Școala te face om... Adică te învață și prin asta poți să ai o meserie, să-ți câștigi banul tău.” (Interviu elev Râșești)

Sugestii ale copiilor privind îmbunătățirea activităților dedicate lor:

Elevii din ciclul primar au furnizat sugestii de îmbunătățire pentru toate domeniile de interes ale vieții lor și au demonstrat încă o dată, dacă mai era cazul, nevoia de a solicita opinia copiilor în ariile lor de interes, deoarece participarea lor furnizează noi perspective asupra modului de organizare a activității școlare. Mai mult decât atât, participarea la o activitate pe care elevul a propus-o are mai multe șanse să fie activă și motivată atunci când elevul este cel care a furnizat ideea activității decât atunci când ea vine conform cerințelor educatorului sau părintelui.

Din întrebările adresate la focus-grupuri, a reieșit că deși copiii iubesc școala, apreciază actul educațional și sunt profund atașați de doamna/domnul învățător, o bună parte a activității școlare este considerată rutinieră și plictisitoare. De multe ori, orele nu sunt făcute așa cum sunt în orar, deoarece unele materii sunt mai importante decât altele. Dorința implicită a copiilor este de a transforma școala și activitățile școlare în activități distractive.

„...Păi, nu doar să faci lecțiile ci să te mai și distrezi în timp ce le faci...să practici anumite joculețe, asta i-ar mai atrage. Poți să îi îndemni mai mult, să le spui că este foarte frumos și că școala te ajută în viață foarte mult. Ar trebui [să le spună n.n] părinții și alți copii care sunt la școală.” (Interviu elev Văleni)

„Mai sunt copii în această comună care nu sunt atrași de școală, vor să facă alte lucruri. Copiilor le place la școală, dar să fie distractiv, să fie totul mai distractiv.” (Interviu elev Văleni)

Printre activitățile propuse de copii pentru a fi făcute la școală, își găsesc locul alături de concursuri de gătit și de modă, activități de matematică și șah, întâlniri cu poliția, sesiuni de prim ajutor și plimbări în natură.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Părinții sunt de asemenea invitați la activitățile derulate de copii la școală și așteptați cu entuziasm, prezența lor la activitățile școlare fiind apreciată pentru interesul pe care părinții îl arată prin participarea lor la activități.

*„Eu aș zice să vină și părinții [la activități n.n] să vadă ce putem face și noi și să ne susțină.”
(Interviu elev Protopopești)*

„Toate personajele s-au adunat la un carnaval. A fost frumos. Eu încă mai țin minte poezia! Și au fost și părinții. Pentru că dacă sunt părinții este altfel...adică nu ai multe emoții, nu te încurci.” (Focus grup elevi Râșești)

Elevii știu foarte bine ce anume își doresc de la profesorii lor și au sesizat aceste aspecte la activitățile derulate în cadrul proiectului, unde au interacționat și cu alte cadre didactice decât cele cu care se întâlneau de obicei în activitatea lor școlară. Ei au identificat trăsături distincte ale cadrelor didactice pe care le apreciază, susținând ideea de echilibru între severitate și blândețe, între sprijin și autonomie, între răbdare pentru ritmul fiecărui copil și capacitatea de stimulare a potențialului și de motivare a acestuia.

*„Ne-a plăcut că am făcut activități și cu alți profesori fiindcă nu au fost severi cu noi, ne-au explicat! Pentru că nu se grăbea deloc, ne-a explicat cum să tăiem, cum să ținem planșa.”
(Interviu elev Protopopești)*

„Profesorul trebuie să fie isteț, bun și puțin dur. Dacă e prea dur, copiilor le este frică să vină la școală, dacă e prea blând, copiii își iau nasul la purtare fără ca profesorul să îi certe....iar copiii trebuie să își facă temele...și profesorul trebuie să îi certe pe copiii când nu și le fac, să se învețe minte.” (Focus grup Protopopești)

„Un profesor bun trebuie să nu țipe la copii! Să aștepte toți copiii, să nu se grăbească, să nu țipe la ei...Să aibă răbdare cu toți copiii, să nu țipe la ei, dacă nu știu ceva... Și să nu ne mai

zică că nu învățăm foarte mult. Să ne lase să ne exprimăm părerile, acordul.” (Interviu elev Protopopești)

În concluzie, o școală mai distractivă unde elevii pot experimenta provocări diverse care să le permită dobândirea de abilități noi, utile, fără a renunța la furnizarea unor informații de bază, adaptate interesului elevului, dar într-o formă mai atractivă (preponderent ludică), cu profesori care au reușit să găsească echilibrul între exigență și stimulare, cu părinți implicați în activitățile școlare sau prezenți măcar ca spectatori atenți la evoluția copilului lor – acesta este modelul de școală ideală al copiilor.

4.3.2 Evaluarea impactului activităților din perspectiva părinților

Implicarea părinților contribuie într-o mare măsură la îmbunătățirea rezultatelor elevilor, dar și la îmbunătățirea relației școală - părinte - copil. Pentru multe familii, barierele privind implicarea eficientă în educația copiilor lor apar din cauza greutăților impuse de veniturile mici, de sărăcie și de aptitudinile educaționale limitate. Aceste greutăți deseori pot induce familiilor sentimentul de pregătire inadecvată pentru interacțiunea cu școala sau în ceea ce privește suportul oferit copiilor acasă pentru a învăța (Drummond & Stipek, 2004; Fantuzzo, Tighe, & Childs, 2000). Părinții prezenți la sesiunile de educație parentală povestesc faptul că și-au îmbunătățit relația cu profesorii, dar în mod special cu copiii lor, acordându-le acum mai mult timp și atenție.

Relația cadre didactice - părinți

Majoritatea părinților participanți la sesiunile de educație parentală afirmă faptul că sunt mulțumiți de cadrele didactice cu care interacționează cel mai des, învățătorul sau dirigintele copiilor lor bucurându-se de o imagine bună. Părinții copiilor cu care am discutat consideră chiar că învățătorul și/sau profesorul se ocupă mai bine de copil decât au ei posibilitatea să o facă.

„... domnul învățător e super, nu prea sunt eu super, nu prea am eu timpul necesar să mă ocup așa cum ar trebui de el (de copil). Eu sunt mulțumită de el, foarte mulțumită, noi nu prea suntem cum ar trebui.” (Focus grup părinți Albești)

„Cu învățătorii nu ai ce probleme să ai. Ei își fac datoria lor, nu ai probleme. Copiii trebuie să-i ții oleacă mai din scurt, ca să-i aduci pe calea cea bună. Profesorul sau învățătorul își dă toată silința ca să ți-l tragă la mal.” (Interviu părinte Gherghești)

Cadrul didactic își transcende uneori obligațiile pe care le are prin fișa postului, ele devenind un catalizator nu doar al dezvoltării clasei ori școlii, ci al întregii comunități, o personalitate care influențează pozitiv generații de elevi din întreaga comunitate:

„Cel mai mult, eu personal vorbind, ne mândrim și ne rugăm la Dumnezeu să ne-o țină tare pe doamna educatoare. Deci, fără această doamnă, Florești-ul nu mai există ca Florești. Nu știu ce impresie vă faceți dumneavoastră care veniți, dar să știți că e singura care, pentru că e floreșteancă, încearcă să ducă tradiția și este trup și suflet pentru copii și nu a făcut deosebiri între copii. Poate că între noi au mai fost și furtuni, ca între mame, ca între copii, ca între părinți, dar nu s-au făcut deosebiri, discriminări între copii. Eu sunt fără cuvinte. (...) Eu pot să spun că orice copil care a făcut școala din Florești, a mâncat cartea. Am avut niște profesori extraordinari și exigenți, că așa era pe timpul nostru, ora de biologie, era oră de biologie, ora de română, era în cabinetul de română, așa să fie și aici.” (Focus grup părinți Florești)

Cheia relației dintre părinți și cadre didactice este comunicarea. Părinții aduc în discuție sesiunile de educație parentală care i-au apropiat mai mult de școală și sunt mai preocupați de activitățile copiilor.

„Adică pe mine m-a ajutat după ce am făcut cusurile astea [de educație parentală n.n] am venit mai des la școală și m-am interesat de copil! De ăla mai mare, mai des cu doamna dirigintă cu domnii profesori... Înainte nu mergeam chiar așa de des să mă interesez....” (Focus grup părinți Muntenii de Jos)

Anterior proiectului, comunicarea era formală și consta doar în întâlniri inițiate de către cadrul didactic și în care părinții aveau doar darul de a recepționa informații. Părinții, cel puțin cei înscriși la cursurile de educație parentală și participanți la focus-grupuri, sunt conștienți de importanța acestor întâlniri la convocarea cărora răspund cu conștiinciozitate.

„Și dacă nu ne ducem la ședință, e spre răul nostru, că tre' să le dăm educație și tre' să ne ducem de câte ori ne cheamă la ședință, tre' să ne ducem că e spre binele copiilor noștri.” (Focus grup părinți Corni Albești)

Proiectul de educație parentală le-a arătat părinților că relația cu profesorii și cu învățătorii sau chiar cu directorii poate fi și altfel: nu doar unidirecțională, ci bidirecțională, nu doar formală, ci informală. Pe scurt părinții, în urma întâlnirilor cu educatorii parentali se simt valoroși și au curajul să se simtă egali cadrelor didactice, partenerii lor. Putem vorbi, în urma cursului, de o schimbare de natură, nu doar de o schimbare de grad între cele două grupuri.

„Înainte parcă le vorbeam altfel, dar, venind mai des la școală, ne-am obișnuit, altfel ne comportăm. Nu am văzut să facă diferențe între noi. Cu orice problemă avem, ne ducem la dumneaei și îi spunem. Dacă venim numai la ședință de două ori pe an sau de trei ori, e altfel, dacă venim mai des, comunicăm mai des. Acum venim mai des la școală și ne-am obișnuit, comunicăm... La prima vedere ai altă gândire, dar când stai de vorbă cu omul ... și cu dumneavoastră când discutăm acum, avem altă părere.” (Focus grup părinți Tătărani)

„Păi, înainte îi vedeam ca pe profesori, acum parcă e altfel, mai prietenie, mai altfel...ca oamenii. Înainte îi vedeam ca pe profesori: „Bună ziua, bună ziua”. Acum parcă ne comportăm mai altfel, e profesor, îi vedem reacția față de dâșii și față de noi, e altfel, e o comunicare. Am învățat o experiență, vedem și alt comportament la alții, nu numai pe al nostru, poate pe al nostru nu îl vedem. Sau...cum să vă explic eu, cum să ne comportăm și cu alții că să nu îi supărăm, e ceva schimbat.” (Interviu părinte Tătărani)

„La cursuri ne-a prezentat și ea (educatorul parental) viața ei de zi cu zi și noi pe ale noastre. Noi am fost ca o familie. Timp de opt sesiuni am fost ca o familie, și ea ne-a povestit, și noi i-am povestit. S-au găsit asemănări între soții noștri și soțul ei sau între familia noastră cu a ei și ne-ar plăcea să mai fie.” (Focus grup părinți Pribești)

Părinții participanți la sesiunile de educație parentală sunt mulțumiți, conform propriilor standarde, de comunicarea cu cadrele didactice, comunicare care se materializează în participarea la ședințe, la serbări, convorbiri telefonice și uneori față în față cu învățătorul (cel mai adesea) sau cu dirigintele. Cele câteva întâlniri informale cu educatorul parental din cadrul proiectului au arătat părinților că discuțiile cu un cadru didactic pot fi și altfel decât formale și îi fac să înțeleagă că pot deveni partenerul deplin al acestuia.

Relația cadre didactice - copii

Problema disciplinării copilului rămâne una delicată și ambiguă în învățământ și de aceea părerile sunt împărțite în această privință. Unii părinți ar dori mai multă fermitate față de copii din partea cadrelor didactice în timp ce alții consideră că acest lucru nu este admisibil.

„Sunt copii care vorbesc foarte urât cu profesorii și dacă îi spune părintelui zice: „Cum, copilul meu? Nu-i adevărat!” și nu le convine, dar asta este realitatea. Depinde de copil, depinde de părinte.” (Focus grup părinți Florești)

Pe de altă parte, unii părinți au observat că în clasă, acolo unde copiii sunt supravegheați iar învățătorul/profesorul își exercită autoritatea, copiii sunt mai cuminți, însă în pauze, acolo unde sunt lăsați singuri, devin indisciplinați. Uneori, pe seama calității comunicării dintre cadru didactic și elev sunt puse rezultatele celui din urmă.

„Eu cred că el învață mai bine. A știut profesorul să se înțeleagă mai bine cu el. Da, dar uite, fata se înțelege bine cu profesorul de fizică și de chimie. Am crezut că o să fie probleme și cu fata, dar nu e adevărat. Fata se înțelege foarte bine.” (Interviu părinte Dumești)

Această concluzie a părintelui poate să fie foarte bine eronată pentru că schimbarea școlii implică schimbarea mult mai multor variabile decât cea care privește comunicarea cu cadrele didactice. De exemplu, în cazul de mai sus, se poate să fie vorba pur și simplu, de o scădere a standardelor, o lipsă de exigență din partea noilor profesori. Chiar așa fiind, interpretarea părintelui arată importanța pe care o dă calității legăturii dintre copil și cadru didactic, faptului că cei doi „se înțeleg”. Pe de altă parte, succesul individului mai depinde și de alți parametri decât cei care țin exclusiv de școală. La fel ca peste tot, apartenența la anumite rețele de suport poate încadra elevul pe o traiectorie pozitivă, care nu are neapărat de a face, sau nu exclusiv, cu rezultatele sale școlare, deși și acestea au rolul lor.

„Fata din clasa a XII-a în 12 ani nu știu dacă a făcut 10 absențe. Se ține de școală, că-i place. Mai ales că acu’ a învățat-o primarul că i-a zis să se ducă să facă cursul ăsta de asistentă medicală și i-a găsit un post la Codăiești la spital, că primăria are spital la Codăiești și i-a zis: „Dacă dă Dumnezeu și faci și cursul ăsta de asistentă medicală, eu te angajez imediat la spital, asistentă medicală.” (...) Nu că-i ține postul, dar dacă vrei să faci un bine la un om, îl faci. Îl evaluezi cumva. Pe băiet vrea să mi-l ducă la școala de cântăreți, la școala din Huși, școala de dascăli. Face 12 ani (de școală) aici la Codăiești și doi ani la Huși. Face 14 ani de școală.” (Interviu părinte Pribești)

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Activitățile extrașcolare – în afara proiectului de educație parentală – sunt mai degrabă absente și reflectă lipsa importantă de resurse materiale și financiare de la nivelul școlilor și de la nivelul părinților.

„Activitățile extrașcolare se fac cu copiii mai mari. Au mai fost duși, așa la pădure, au mai fost. Acum merg la Vaslui, pe 12.” (Focus grup părinți Florești)

Atunci când au fost întrebați ce și-ar dori pentru copiii lor, părinții nu au răspuns mai multe ore de matematică, ci mai multe ore în care elevii să-și dezvolte aptitudinile și înclinațiile.

„ Să-i bage pe toți la un dans la un cor ... că el ar vrea, dar... Tot felul de activități.” (Focus grup părinți Valea-Grecului)

Activitățile nonformale cu elevii din perspectiva părinților

Date fiind aceste condiții, sunt de înțeles efectele extrem de pozitive pe care le-au avut asupra copiilor activitățile desfășurate în cadrul proiectului. Varietatea activităților, dar și asigurarea unei baze materiale consistente au atras copiii și au determinat implicarea lor activă, după cum au menționat părinții.

(...) eu de exemplu eu acasă eu nu am timp să stau să învăț să coasă, să facă la țesut. Nici eu nu știu să țes. Am fost și eu și am văzut (...) cu care învață. Eu nu am timp să plantez cu ea o floare sau să-i arăt cum se pune în ghiveci o sămânță. Ei deja le-au pus, acum sunt încântați pentru că deja răsar, au ieșit frunzulițele. Sunt încântați că le-a răsărit floarea. Au pus tot felul de floricele, de grăunțe.” (Focus grup părinți Pribești)

„Bine, pentru părinți ca pentru părinți, dar (e bine) pentru copii în primul rând. Erau așa de bucuroși când i-a dus la Codăiești, le-a arătat toate alea... Ce bucuroși au venit acasă! Toți! Au spus: „Da' de ce nu ne duce în fiecare zi?” (Focus grup părinți Gherghești)

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

„Joia când au proiectul și vin acasă foarte încântați, că azi au plantat, că azi au țesut, sunt foarte încântați și învață multe. (...) Ei abia așteaptă ziua de joi, ca să facă cursurile cu doamna, pentru că ei fac mai multă joacă. Au și un cântec care-l cântă toată ziua acasă, ți-l cântă la fiecare întâlnire, ți-l cântă și acasă, pentru că le place. Da, pentru ei este o joacă !” (Focus grup părinți Pribești)

„Și școala pare mai atractivă!” (Focus grup părinți Pribești)

„Acele activități pentru copii îi mai recrează și pe dâșii după stresul de la școală. După atâtea ore de curs, sunt binevenite acele activități. Erau foarte bucuroși. Au venit acasă și ne-au povestit: „Mama, am făcut așa, am făcut așa!”. Noi nu știam ce fac cu lingurile.” (Focus grup părinți Pribești)

„Dacă stăm și ne uităm, sunt chestii simple, dar impactul asupra copiilor este foarte interesant și foarte frumos.” Focus grup părinți Pribești

„Sunt încântați. Ei ar vrea să facă în fiecare zi. Da, în fiecare zi! Și în fiecare zi ne întreabă: „Măine mai facem proiectul?” (Focus grup părinți Tătărani)

„Da. Nu știu alții, dar al meu când venea acasă, era vesel „Astăzi am mai învățat ceva cu doamna” „Ce ai învățat, mami?” „Am învățat la proiect și a zis doamna să nu îți răspund și să-ți vorbesc frumos. și am învățat să cos, mămică, să împletesc” îmi arăta la deget. „Dar ce făceai?” „Un covoraș” „Foarte bine, zic!” Venea vesel, nu era trist. A zis că doamna învățătoare a lui îi învață orice. A zis că-i bucuros de doamna învățătoare, de domnul învățător cum le explică, cum îi învață, nu am avut probleme cu ei, ca să fie jigniți.” (Focus grup părinți Gherghești)

„Da, e mai relaxat. Nu mai zice, hai, că hai că am de scris, că tre’ să mă duc, că mâine dimineață iar ne sculăm la școală. Nu, acum se scoală, „Hai ne îmbrăcăm, mergem la școală? Că avem proiect azi, facem cu păpuși!” deci e altfel, cu mintea mai deschisă, mai altfel, mai altfel, mai vesel.” (Interviu părinte Tătărani)

Din aceste declarații ale părinților, rezultă faptul că activitățile nonformale desfășurate cu copiii au avut un impact pozitiv asupra acestora. Copiii au observat faptul că școala poate fi și altfel, nu doar apăsătoare, nu doar un loc în care ești obligat să faci o mulțime de lucruri, indiferent că îți plac sau nu, că îți folosesc sau nu. Prin proiect, copiii au aflat că școala este și un loc în care înveți cu plăcere și în care, atunci când te trezești, abia aștepti să ajungi pentru a continua ceea ce ai făcut, pentru a afla alte lucruri noi, într-un mediu prietenos.

Relația părinți - copii

Formal, părinții recunosc că au un rol foarte important în susținerea copilului, fiind de acord cu faptul că trebuie să-și împartă sarcinile cu școala.

„Rolul e și a părinților. Cadrul didactic e în timpul școlii. Restul este acasă”.
(Focus grup părinți Pribești)

În același timp, cum afirmam și anterior, părinții își recunosc o anumită incompetență parentală, constată că nu pot să-și ajute copiii așa cum ar dori. Această neputință are mai multe cauze dar ele pot fi grupate generic sub termenul de absență a resurselor. În primul rând, părinții se plâng de faptul că nu au *timp*. Prinși în multe activități, având uneori mulți copii pe care trebuie să-i îngrijească, ei constată că nu mai pot aloca timp pentru a face teme sau a se juca cu ei.

„ (...) noi nu prea suntem cum ar trebui...mă refer că acasă ne luam cu una cu alta, că mereu e câte ceva de făcut...nu prea ne dăm atât de... trece zi de nu mă uit s-o corectez la temă dar mă cheamă singur să-l ajut la gramatică, în general, nu se descurcă, mai uită substantivul, și genurile, și „Mami, mami, uită-te în

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

carte la lecție și vezi acolo.” Mă mai ocup, dar nu atât cat ar trebui.” (Focus grup părinți Corni Albești)

„Eu sincer, nu am timp. Am copil mic, sunt și animale, singurică nu dovedesc, vă spun sincer că nu e timp, nu-i timp. Cât sunt acasă, îl ajut cât pot că totuși mă descurc, mai vine fata vinerea de la Vaslui și îl ajută, până luni când pleacă fata... Nu e timp, soțul lucrează și nu e timp”. (Focus grup părinți Corni Albești)

În al doilea rând unii părinții aduc în discuție faptul că nu au cunoștințe care țin de educația formală: ei înșiși absolvenți de puține clase, de școli slabe, terminate cu mult timp în urmă, nu au cum să-și ajute copiii, oricât ar vrea.

„Am fata în clasa a VIII-a, cel mai greu, eu nici nu mă pricep, i-am zis, din clasa I până într-a IV-a am putut, dar de la V-VII, poți să stai așa mult și bine... și i-am zis cât pot, cât nu, am mers înainte.” (Focus Grup părinți Corni Albești)

„Sunt grele materiile, eu am învățat la școala ajutoare, la școala ajutoare e altfel de materie, acum nu mai știu... Eu am învățat din clasa I până în clasa a VIII-a la școala ajutoare din Negrești și după asta m-am dus la Huși.” (Focus grup părinți Corni Albești)

„Să mă duc la școală cu el, să o iau de la capăt cu el ca să pricep de ce metoda de predare e altfel, de ce... tre' să merg cu el ca să învăț și eu școală, să întreb un profesor, unde nu mă pricep și asta... dar nu prea e nici timp...” (Focus grup părinți Corni Albești)

Pornind de la dificultățile care țin de materia predată la școală, părinții critică dificultatea materiei, programa, lăsând să se înțeleagă că dacă ar avea de a face cu aceleași cunoștințe predate în același mod ca pe vremea când erau ei elevi, le-ar fi mult mai ușor să-și ajute copiii.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

*„Prea multă informație și multă fără rost, deci lucruri de care nu se lovesc și la clasele I-IV și la clasele mari. Doar doamna profesoară a zis că le-a dat o poezie, și a zis că asta e o prostie ce a scris asta și mă pune, trebuie să le spun copiilor! Cum poate un copil de clasa I-a să facă chestia asta? Să fie adaptate la vârsta lor.”
(Focus grup părinți Corni Albești)*

O soluție agreată de părinți – înainte de participarea lor la cursurile de educație parentală – este aceea de a se așeza în bancă împreună cu copiii lor sau chiar de a se organiza cursuri speciale pentru ei, astfel încât să-și actualizeze cunoștințele.

„Acum nu prea ai nevoie, că acum e ușor, de la a V-a încolo, de la V-VIII încolo începe greul... Ar fi bun dacă am fi ajutați, măcar, eu știu, o dată la două săptămâni să fim chemați, pe mine m-ar interesa la matematică să-l ajut și chiar aș vrea și eu să învăț odată cu el să-l ajut mai bine și la fizică, pentru că m-am descurcat greu și la școală și eu la liceu, că sunt sinceră, chiar mi-ar ajuta și mie ca să pot să-l ajut la rândul meu pe el. Că dacă aș învăța și eu cu el laolaltă, măcar la început, după aia aș putea să-l ajut, mi-aș da seama”. (Focus grup părinți Corni Albești)

Rezultă de aici că, cel puțin unii, părinții sunt gata să învețe pentru binele copiilor lor, asumându-și efortul pe care-l presupune un astfel de demers, și depășirea prejudecăților care i-ar putea împiedica să se reapece de școală. Părinții nu au – chiar dacă nu întotdeauna recunosc – *competențe pedagogice și nici parentale*. Singurele lor modele sunt părinții, de multe ori analfabeți și fără nicio preocupare pentru îmbunătățirea modelului parental. Pe această nișă, proiectul de educație parentală se dovedește eficient.

„Poate dacă se făceau astfel de cursuri în trecut, se simțea altfel, era altă educație, se îndemnau altfel copiii la școală, nu ca acum, abandonau sau... De exemplu, eu m-am măritat la 14 ani jumătate, poate că dacă erau niște cursuri, poate că (...) era altfel. Poate îmi explica [mama] altfel... (Focus grup părinți Pribești)

Înainte de participarea la cursurile de educație parentală, părinții recunosc faptul că nu prea aveau răbdare cu copiii lor, iar principalul mijloc de disciplinare era corecția fizică, dar și privarea de tot ceea ce le face plăcere. Unii părinți chiar se plâng că nu știu să gestioneze situațiile în care copiii sunt conștienți de drepturile pe care le au și abuzează de acestea.

„Dacă spui adevărul, că la toată lumea cred că e la fel, motivație ca să-i duci să învețe mai dispuși, ei gata, ți-am interzis jocurile video, nu te mai las, nu îți mai dau... în pod, gata le-am aruncat, nu îți mai dau voie acolo. Desenele care îți plac cel mai mult, îți dau voie să te uiți la ele, nu îți dau voie cu telefonul că... acum, văd nebunii, au un fix... nu, nu, uite acum mă duc și îmi fac tema, nu, acum mă duc să învăț și la geografie, nu, acum mă duc să învăț și colo...ei, ai învățat? Ai voie, liber, la orice vrei tu. Dacă nu, nu îți mai dau nimic. Asta e singura motivație, că s-au șmecherit. Sunt mai șmecheri ca noi, da. Și trebuie să-l șantajez cum îmi face el șantaj, că e un fel cam egal, și el, și noi.” (Focus grup părinți Corni Albești)

Modalitatea mai dură, mai „aspră” de disciplinare a copiilor este o consecință a educației primite, la rândul lor, de către actualii părinți:

„Dacă nu ajutai la treabă, sau nu te duceai la școală sau nu învățai, nu-ți dădea să mănânci, nu te primea în pat. Stăteai pe afară, o oră-două după aceea ne chema la culcare. Dar părinții noștri nu știau carte. Mama una nu știa nimic.” (Focus grup părinți Pribești)

Autocontrolul părintelui

Parcursul cursului de educație parentală i-a făcut pe părinți mai calmi, mai conștienți de pericolele pe care le poate genera furia necontrolată. În fapt, partea de disciplinare pozitivă a copilului și de gestionare a stresului pare a fi fost capitolul cel mai util părinților, conform propriilor lor declarații.

„Așa eram înainte (de curs), să fiu un pic mai aspră, mai dură. Eram mai dură cu palmele, nu cu pedeapsa.” (Focus grup părinți Gherghești)

„E o schimbare. Da, pentru că știm și noi cum să comunicăm cu copiii. De exemplu, știm și noi cum să-i luăm cu încetișorul, nu cu graba, nu cu ceartă...știm acum.” (Focus grup părinți Tătărani)

„Înainte nu știam, nu să le aplic o pedeapsă, eram poate mai lășătoare, mai lăsam de la mine, dar acum și ei înțeleg mai bine, le explic, stau mai mult și le explic, înțeleg altfel, comunic mai mult cu ei. Le explic orice până înțeleg tot.” (Focus grup părinți Pribești)

„Eu de la acest proiect am învățat cum să mă comport într-o situație mai dificilă, cum să-mi depășesc stress-ul, cum să mă calmez mai repede, cum să fie seara liniște în familie... Am învățat multe. Cum să ne comportăm cu un copil atunci când vine de la școală, când face o năzbâtie la școală în ce fel să acționăm.” (Focus grup părinți Pribești)

Poate cea mai importantă lecție învățată de părinți, reală, dincolo de informații și de practici este cea a *răbdării*, față de sine și față de copil. În acest context părinții își dedică acum un timp special pentru copil pentru a-l asculta și a petrece timp împreună.

„Am mai multă răbdare cu ei, îi ascult să-mi spună orice problemă au, oricât de gravă ar fi, să-mi spună. Ne facem timp mai mult. Mai înainte eram mai ocupată cu treaba, acum am învățat că trebuie o schimbare.” (Focus grup părinți Tătărani)

Alții constată o schimbare în relația lor cu copiii, dar nu știu pe seama cui să o pună, nu-și explică mecanismele cărora se datorează această modificare:

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

"E altă comunicare cu copiii, adică înainte nu știam, nu ne-a zis nimeni cum să fac, cum să... dar acum e altfel." (Focus grup părinți Tătărani)

"Nu aveam posibilitatea să vorbesc mai mult cu ei. Acum vorbesc mai mult, acum știu cum să fac, ce să le zic, că să mă poată înțelege. Înainte nu știam cum să mă exprim, cum să le zic, dacă le ziceam „Uite că trebuie să faceți asta”, ei stăteau și se uitau la mine, adică „Las-o să zică ce zice!” Acum îi zic, stă și se uită la mine și înțelege. Atunci poate aveam alt glas, nu știu.” (Focus grup părinți Tătărani)

„Prin „concursul” (proiect) ăsta totuși înveți. Poate dă Dumnezeu un rezultat bun și atunci mai spui „Uite, am fost la concursul ăsta și am rezolvat ceva. A ieșit un rezultat bun la copil. Am știut cum să educ copilul, am știut cum să mă comport cu el.” Trebuie să spui, să-l faci și pe altul să vină. Cât vine din curiozitate, cât vine să învețe. Dacă-s un pic mai obraznicuți, de asta doar am și venit că pe partea cărții, poate, dar nu prea vrea să învețe.” (Focus grup părinți Gherghești)

Părinții declară că au participat cu foarte multă plăcere la aceste cursuri, mediul plăcut și stimulativ determinându-i să comunice mai bine și între ei. Unii părinți cu o mai mare experiență și-au exprimat chiar regretul că astfel de cursuri nu au avut loc atunci când ei erau mai tineri, pentru a fi mai informați în cea ce privește experiența de părinte.

„Opt copii pe care i-am avut în școală. Dacă era să fi fost mai dinainte, poate îmi pica mai bine. Cum să vă spun eu dvs? Am învățat niște lucruri care trebuie, cum să te exprimi cu copilul, cum să te exprimi cu familia acasă, să nu se vorbească urât, să nu se înjure, să nu se certe în familie de față cu copilul. Eu pentru astea am fost mulțumită în proiectul care a fost, că ni s-a explicat pentru binele nostru ce trebuie să facem. Nu s-a vorbit ceva de rău, s-a vorbit numai de bine. Cum trebuie să ne comportăm cu copiii... Noi am fost foarte mulțumiți.” (Focus grup părinți Gherghești)

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Dincolo de lucrurile efectiv învățate, concrete, cursurile au avut un rol terapeutic, au creat un mediu în care părinții s-au simțit ruși de problemele cotidiene și au realizat că părerile lor contează. Persoana cheie în crearea acestui efect este educatorul parental.

„În comparație cu alții, noi când am fost la proiect, este ca și cum am fi fost la un psiholog unde ne-am descărcat, ne-am zis, ne-am răcorit, am ajuns acasă altă persoană. Chiar dacă eram dimineața supărată, sau rău, ne-am dus la proiect, ne-am întors acasă, mai veseli, cu alte idei.”(Focus grup părinți Pribești)

„Cine a ținut cursul a știut să explice, pe înțelesul fiecăruia, pentru că nu înțelege toată lumea orice, a știut să explice pe înțelesul fiecărui om, pentru fiecare persoană, le-a explicat, s-a dat după problema fiecăruia și a explicat cum a putut mai bine să facă în așa fel încât să treacem peste problemele pe care le are acasă cu copiii, cu soțul.”(Focus grup părinți Pribești)

„Când venea ziua, că știam că trebuie să mă duc, parcă eram alta. Și când veneam pe drum înapoi acasă mă gândeam: „Eu poate ajung acasă, dar de care trebuie să mă apuc, de cea, de cea, de mâncare, de ce trebuie să mă apuc?” Parcă îmi veneau de altele și parcă era altă..., te schimbai imediat. Dincolo eram mai vesele, când ajungeai acasă te întristai. Asta este, nu ai ce să faci.”(Focus grup părinți Gherghești)

„E ca un fel de ședință, e ca și cum am fi la psiholog (râsete) că ne face bine că într-un fel vorbim și de problemele de acasă, vorbim și de problemele legate și de familie, de copii, nu, nu-i ceva rău.” (Focus grup părinți Corni Albești)

Grupul de părinți participanți la proiect devine germenul unui grup de suport, între membrii căruia se dezvoltă relații mult mai apropiate decât erau cele de dinainte de curs.

„Foarte bine! Ne-am cunoscut între noi. Am văzut părerea la fiecare, foarte bine. Ne-am făcut prieteni mai mulți. Acum comunicăm mai mult. Înainte ziceam: „Bună, ce faci?” și atât. Acum suntem mai apropiați, mai altfel.” (Interviu părinte Tătărani)

Cursurile au servit și ca prezentare a unor modele de educație a copiilor și a unora de familie „normale”, așa cum unii părinți (mai ales mame) au intuit că trebuie să fie, dar nu au îndrăznit să le promoveze. Acum, dacă aceste pattern-uri au fost discutate și au reieșit idei precum egalitatea de sarcini și de responsabilități în casă între soți care nu este doar o teorie, poate că mamele vor avea mai mult curaj și temei să susțină anumite schimbări în propria familie.

„Noi am discutat totul! De la bătaie până la abuz sexual, noi am discutat totul. Ni s-au și explicat anumite cazuri. Țin minte, mi-a rămas în memorie, cazul cu paharul cu apă și paharul gol. Dacă ne-ar ajuta și partea bărbătească, dacă suntem prea încărcați cu programul, cu copiii, cu mâncarea, cu curățenia, și ne-ar ajuta și soțul în mare parte nu am mai fi așa epuizate seara și am fi mai pline de viață și am avea și alt fel de a comunica seara cu copiii și cu soțul în familie.” (Focus grup părinte Pribești)

O componentă a imaginii proiectului este aceea a modului în care s-a reflectat în comunitate. Părinții afirmă faptul că au povestit despre cursul de educație parentală, despre continuitatea de a fi prezenți la sesiunile, afirmându-și plăcerea de a fi prezenți.

„Chiar și dimineață m-am întâlnit cu o femeie, am oprit, i-am cerut un număr de telefon că aveam treabă și îmi spune „Ce faci, iar la școală? Sunteți vipuri! Numai vipurile se duc la școală.” „Nu-i adevărat, zic, am patru copii.” Nu a fost selecția așa pentru că învață copiii mai bine. Dar i-am spus că atunci când te înscrii la un curs, la un concurs, trebuie să și mergi, nu că am venit cu numele, m-am înscris la prima ora am venit și apoi nu mai vii. Trebuie să te ții, nu că am avut treaba. Da, poate am avut treaba, am renunțat la treaba și nu am lipsit de la proiectul în care a fost înscris. Chiar mi-a făcut plăcere să vin, să nu lipsesc de la niciun curs.” (Interviu părinte Tătărani)

Recomandări și sugestii ale părinților

Participarea oficialităților la sesiunile de educație parentală

Recomandările părinților pentru o eventuală îmbunătățire a programului au vizat posibilitatea de a aduce ca lectori reprezentanți ai diferitelor autorități, diversificarea subiectelor cursurilor, aducerea tuturor părinților la cursuri.

„Și domnul primar, și părintele. Și vicele și un reprezentant al poliției. Eu îmi învăț copii să fie atenți să nu urce în mașină nu vă duceți la cineva care e străin Dacă ar fi un reprezentant (de la poliție) mai bine ar înțelege...” (Focus grup părinți Muntenii de Jos)

„Da, părerea mea e că ar trebui toți, de exemplu primăria și nu numai doamna de la primărie care se ocupă cu dosarul, cu asta. Ar trebui mai mulți, chiar și primarul ar trebui. În primul rând, doamna primar ar trebui să vină și ea pentru că multe în comună depind de ea. Deci multe depind de ea și ar trebui să se implice ea cu noi ca părinți. Părerea mea asta ar fi, poliția, primarul, părintele pentru că părintele dă o educație că un părinte pentru noi. Poliția la fel ar trebui să se implice pentru că sunt mulți copii care fac scandal prin școli, care bat copiii, care aruncă cu pietre și poate să comunice poliția cu ei, nu e frumos, nu e bine să faci treburile astea. Toată comunitatea ar trebui să se implice cu noi părinții, cu cadrele didactice, deci ar trebui să se implice cu toții.” (Interviu părinte Tătărani)

„Mă gândesc la doamna cu băieții mari, care sunt obraznici, ar fi cazul și de un ofițer ceva, de un polițist, deoarece ar putea să dea astfel de sfaturi în locul doamnei învățătoare. Un șef (cineva cu autoritate) explică altfel – fiecare cu meseria lui. Eu nu pot să explic meseria dumneavoastră sau a doamnei. Eu îmi explic din punctul meu de vedere ce știu eu să explic. Altul explică cu o altă..., poate e mai sigur, se face înțeles.” (Focus grup părinți Pribești)

Prezența unui psiholog la sesiunile de educație parentală

Părinții aduc în discuție importanța unui psiholog în școală și mai ales acolo unde predomină violența domestică. Din punctul de vedere al părinților prezența acestui specialist ar oferi mai multe informații și ar ajuta persoanele vulnerabile.

„La noi la sat un psiholog este cel mai bun pentru că – nu este cazul pentru noi, cei care suntem aici, dar sunt femei care nu gândesc deschis, nu știu ce să facă, poate stau bătute, poate stau fugărite, și poate dacă ar fi cineva care să le dea un sfat poate le-ar prinde bine. La noi nu sunt cazuri, în familia mea nu este cazul...” (Focus grup părinți Pribești)

Includerea unor teme precum educație pentru sănătate

Ca sugestii pentru sesiunile de educație parentală părinții propun includerea unor teme precum nutriție care ar fi foarte benefice pentru creșterea și dezvoltarea copiilor.

„Orice, de la mâncare, medicație... De exemplu, aici în carte am găsit vârsta copilului, și greutatea. A mea nu are. La 9 ani trebuie să aibă 23, a mea are 19... Proiectul este foarte bun, am învățat foarte multe, plăcut, într-o atmosferă plăcută.” (Focus grup părinți Pribești)

Extinderea programului pentru ciclul gimnazial

Părinții menționează și despre extinderea programului de educație parentală pentru ciclul gimnazial, acolo unde din punctul lor de vedere problemele se accentuează. De asemenea, părinții fac trimitere la copilăria lor, aducându-și aminte cu regret că au renunțat mult mai repede la școală, subliniind importanța unei persoane care să îi fi sprijinit la momentul respectiv.

„Sau s-ar putea să mai fie niște cursuri, vedeți eu m-am măritat la 14 ani și am abandonat școala în clasa a VIII-a, ar fi necesare niște cursuri, ceva, nu știu să se facă și cu părinții, cu mămicile în primul rând, și pentru fete și pentru băieți. Vedeți că acum începând din clasa a VII-a, a VIII-a se mărită. Eu m-am măritat la 14 ani și jumătate și nu-mi pare rău că am trei copii, dar trebuia să stau să termin școala.” (Focus grup părinți Pribești)

„Da, începând cu cei care sunt în clasele VII, VIII. La noi la sate e necesar pentru că un părinte... Dacă eu atunci când aveam 14 ani mama știa să-mi explice cum să mă îndrume în alt fel poate nu mă măritam. Dar dacă mama nu a știut să mă îndrume... Ea s-a măritat tot la 15 ani. M-a lăsat să fac ce i-am propus eu. Cred că dacă ar fi cineva să le îndrume, să le explice, ... De la clasa a șaptea.” (Focus grup părinți Pribești)

Activități desfășurate împreună cu elevii

Părinții participanți la sesiunile de educație parentală propun și organizarea unor activități comune împreună cu copiii lor, dar și cu profesorii. În acest fel atât părinții cât și copiii ar avea mai multe posibilități să se cunoască și să observe reacții diferite în alte contexte.

„Să fie cât mai multe activități cu copiii. Eu gândesc că ar trebui să fim laolaltă, cu tot cu copiii. Ca la o ședință: copiii, profesorii, să fim toți. Să vadă și ei comportamentul nostru. (...) De exemplu, să fie o excursie, ceva pentru copii și să mergem și noi, ca părinți.” (Focus grup părinți Tătărani)

Materiale suplimentare pentru părinți

Dintre activitățile concrete, un părinte propus ca prin activitățile proiectului să fie donate cărți, chiar manuale de educație parentală, pentru că, deși părinții își dau seama de necesitatea lor, nu au bani să le cumpere sau găsesc mereu alte priorități în cheltuirea banilor. Mai mult, s-a propus acordarea de bani, rechizite și alte bunuri copiilor și părinților, astfel încât aceștia să devină mai interesați.

„Ar fi bine pentru noi să primim mai multe cărți, să ne facem timp să citim, sincer îmi place să citesc, dar timpul așa, cu copiii, unul la 12, unul la 13, unul la 15. Dar cred că dacă am avea o carte, cred că ar uita și de televizor, și de calculator. Sincer, mie mi-a făcut plăcere să citesc și va spun sincer, nu am terminat-o toată, numai că am treabă, treabă-treabă, la noi nu se termină treaba niciodată. Dar cred că dacă am primi, cred că ar fi despre copii, că așa ar trebui să fie o carte, nu numai părinți, elevi, copil. Să fie despre profesori, despre noi, oamenii, în general, cu teme anume, da. Nu de la început până la final să fie un subiect, să fie mai multe subiecte, cum să comunicăm și noi cuăștia mai mari și mai mici. (...) Asta mi-ar plăcea, pe viitor. Poate nu ne permitem să cumpărăm o carte sau mai bine iau la un copil de încălțat sau un pulover decât să dau banii pe o carte. Dar dacă s-ar putea cineva să ne dea, eu cred că ar fi binevenit pentru noi.” (Interviu părinte Tătărani)

Prin aceste răspunsuri și propuneri de extindere, părinții realizează faptul că un astfel de demers trebuie să devină o stare de fapt generală, o practică zilnică care să includă pe toți actorii participanți la procesul educațional al copiilor: părinții, cadre didactice, elevi, oficialități.

4.3.3 Evaluarea impactului activităților din perspectiva cadrelor didactice

Implicarea eficientă a părinților ajută profesorii să-și dezvolte percepțiile privind abilitatea lor de a-și ajuta copiii să aibă succes la școală (Dauber și Epsein, 1993). Beneficiile elevilor și părinților creează în schimb și beneficii pentru profesori. De exemplu, profesorii care implică părinții în activitățile lor se simt mult mai încrezători în abilitatea lor de a preda (Hoover-Dempsey, Walker, Reed, și Jones, 2002; Walker și Hoover-Dempsey, 2006). Mai mult decât atât profesorii care practică strategii de implicare a părinților și-au îmbunătățit relațiile cu aceștia și au primit un sprijin mai puternic din partea lor. Colaborarea școală-familie întărește „legătura” dintre așteptările școlii și a familiei și clarifică rolurile pe care le are fiecare în sprijinirea performanțelor elevilor.

Relevanța sesiunilor de formare-informare a cadrelor didactice

Cadrelor didactice participante la cele două sesiuni de formare-informare apreciază temele abordate, aplicându-le și în mediul familial.

„Foarte interesante, eu chiar am avut de învățat. Copilul meu este mai mare și abordez această temă [abordarea pozitivă a copilului n.n] la mine în familie, este adolescent și este destul de dificil.” (Focus grup cadre didactice Muntenii de Jos)

Crearea unui cadru nonformal le ajută pe cadrele didactice să se cunoască mai bine, sesiunile fiind percepute și ca o modalitate de relaxare, ieșire din cotidian pentru cadrele didactice.

„Foarte utile pentru că am ieșit din rutina! Atmosfera a fost mai relaxantă și ne-am cunoscut mai bine, deși lucrăm împreună de mult timp!” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

„Eu cred că fiecare dintre noi trebuie să participe la aceste cursuri, numai să fim motivați.” (Focus grup cadre didactice Muntenii de Jos)

Educația parentală din perspectiva cadrelor didactice

Relația cadre didactice - părinți

Cadrelor didactice afirmă faptul că părinții la început au fost reticenți să participe la sesiunile de educație parentală, dar treptat au început să devină încântați de sesiunile de educație parentală. De asemenea, cadrele didactice aduc în discuție faptul că și ceilalți părinți din comunitate care nu au participat la cursul de educație parentală și-ar dori să se implice.

„Părinții participanți, la început au fost reticenți, însă ulterior au fost foarte încântați! Faptul că erau "băgați în seamă" le-a schimbat opinia față de profesori, școală și chiar despre ceilalți părinți! La nivelul comunității foarte mulți părinți nu au înțeles de ce unii au fost selectați și alții nu. Să știți că sunt mulți părinți care-și doresc să participe!” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

Desfășurarea cursului de educație parentală reprezintă și o modalitate de a cunoaște părinții, de a interacționa cu aceștia mai ales pentru cadrele didactice care sunt noi în colectivul școlar.

„Un mod de a reacționa direct cu părinții și de a-i cunoaște la prima vedere, fiind nouă în colectiv am interacționat cu părinții, cu comunitatea, am aflat lucruri noi.” (Focus grup cadre didactice Muntenii de Jos)

Unul dintre obiectivele cursului de educație parentală este de a crea o rețea de suport a părinților participanți. Cadrele didactice subliniază faptul că părinții la sesiunile de educație parentală au reușit să se cunoască mai bine între ei, sesiunile reprezentând o modalitate de socializare, de reamintire a lucrurilor practicate anterior. Materialele primite de părinți au fost percepute ca o recompensă, părinții exprimându-și entuziasmul și dorința de a mai participa la viitoare sesiuni de educație parentală.

„Își doresc să mai participe părinții! Pentru mulți dintre ei a fost ca o reîmpărtășire a ceea ce nu au mai făcut de mult, adică, să scrie, să citească și mai ales să se întâlnească cu alte persoane! Mulți au spus că deși se cunosc și se salută sau mai discută din când în când, datorită proiectului au avut posibilitatea să se cunoască! Foarte mulți sunt încântați că au socializat! Acea mapă cu materiale a fost ca o recompensă de care mulți erau mândri!” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

Cadrele didactice menționează faptul că prin aceste sesiuni de educație parentală au reușit să îi atragă mai ușor pe părinți la școală. Abordarea nonformală din cadrul cursului îi motivează pe părinți să discute și în mediul familial, lucru observabil în comportamentele

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

copiilor. De asemenea, un alt punct important îl reprezintă și materialele primite care îi motivează pe părinți să fie prezenți în educația copiilor.

„Astfel îi mai atragem și pe părinți la școală, într-un cadru specializat. Pe tip vechi, la ședințele cu părinții se discută anumite probleme, dar prin acest proiect, acele mese rotunde, acele discuții, socializarea între părinți, între părinți și profesor/învățător capătă o altă nuanță. Părinții, ducându-se acasă, spun, explică în familie ce au discutat, se vede și copilul, vine a doua zi altfel la școală, mamele vin, le aduc, se implică mai mult. Plus aceste activități, materialele, ghiozdanul, într-o zonă săracă este foarte important.” (Interviu cadru didactic Gherghești)

*„Scopul meu a fost și acela de a îmbunătăți mult mai mult relațiile școală-familie.”
(Focus grup cadre didactice Gherghești)*

Relația cadre didactice - elevi

Cadrele didactice afirmă faptul că utilitatea sesiunilor de educație parentală este observabilă și prin comportamentul copiilor care acum vin la școală mai curați și ordonați. Mai mult decât atât sesiunile la care au participat părinții îi ajută pe cadrele didactice să gestioneze mai ușor situațiile dificile în relația cadru didactic- elev.

„Acuma mi-am adus aminte, am la mine la clasă o fetiță de care spunea doamna învățătoare că mama ei pleca de la proiect cu mapa și cu ecusonul la gât. Înainte, mă chinuiam cu fetița respectivă să o fac să înțeleagă să vină curată la școală, ea venea, mirosea, nespălată, pe românește, cu păduchi. Imediat după proiect și după ședințele avute [de educație parentală n.n], fata nu a mai venit așa de nespălată, nu mai mirosea, a început să se mai îmbrace, să fie mai curată. Pentru mine era foarte greu ca bărbat să-i explic unele lucruri ei direct, ca și fată. M-a ajutat foarte mult doamna prin faptul că maică-sa a venit la acest proiect și din momentul respectiv s-a schimbat și atitudinea față de școală.” (Interviu cadru didactic Pribești)

Relația părinți – copii

Participarea părinților la cursul de educație parentală ajută părinții să își înțeleagă mai bine copiii și să aibă reacții diferite. Un beneficiu al metodelor și tehnicilor învățate în cadrul cursului de educație parentală și aplicate de părinți se observă și la copii care acum sunt mai deschiși față de părinți și povestesc experiențele trăite la școală. Cadrele didactice menționează faptul că și ceilalți părinți care nu au participat au fost interesați și își doreau să participe.

„O mămică a spus la o activitate că acum parcă reușește să-și înțeleagă copilul mai bine și nu mai reacționează ca altădată, iar copilul este mai deschis și povestește ce s-a întâmplat la școală fără a fi nevoie să insiste! Foarte interesați au fost și soții sau celălalt părinte ce nu a participat pentru că doreau să înțeleagă ce se întâmplă!” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

Cadrele didactice afirmă faptul că sesiunile de educație parentală pentru părinți sunt foarte utile mai ales în mediul rural unde oportunitățile sunt reduse pentru părinții tineri care nu au un loc de muncă. Participarea și implicarea părinților îi ajută pe aceștia să descopere alte soluții și modalități de abordare ale copiilor.

„Foarte util mai ales pentru părinții tineri ce nu și-au continuat studiile sau nu au un loc de muncă ! Viața e grea la țară, dar dacă oamenii sunt implicați au șansa să vadă și altceva! Se schimbă modul în care văd viața și pe copii lor!” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

Programul de educație parentală a fost primit cu entuziasm de cadrele didactice, care afirmă faptul că părinții au avut posibilitatea să-și împărtășească experiențele legate de creșterea și educarea copiilor. Utilitatea programului de educație parentală este observabilă și prin dorința părinților de a mai participa la aceste sesiuni.

„La început noi am privit cu entuziasm, ne-a plăcut și ideea de a implementa un astfel de proiect. Dacă ați observat, părinții chiar după ce am terminat cele 8 sesiuni, chiar mi-au spus marea majoritate că mai vor așa ceva. Nu am mai avut

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

un proiect în care să-i implicăm într-o astfel de activitate. Faptul că au avut posibilitatea să-și spună lejer, comod, toate problemele din diferite situații, și legate de teme, de faptul cum educă copiii, cum se înțeleg părinții, cum contribuie la educația copiilor, ce influență au părinții în fiecare familie asupra formării copilului. Scopul meu a fost și acela de a îmbunătăți mult mai mult relațiile școală-familie.” (Focus grup cadre didactice Gherghești)

Cadrele didactice exemplifică nevoia părinților de a avea acces la informații, de a fi ascultați, înțeleși și îndrumați în educarea și creșterea copiilor. De asemenea, profesorii exemplifică extinderea cursurilor de educația parentală încă de la grădinița și continuând ciclul gimnazial.

„Acești părinți au nevoie de informații, au nevoie de specialiști care să-i facă să înțeleagă că lucrurile s-au schimbat, că viața este alta decât o văd ei și să abordeze un alt comportament în relația lor cu copii.” (Focus grup cadre didactice Muntenii de Jos)

„Părerea mea este că, eu am mai spus și altădată, ar trebui făcute niște cursuri pentru educarea părinților. Noi facem ședințe cu părinții mai mult decât ni se cere, pentru a le explica ce trebuie să facă copiii acasă pentru că cei puțini știu să le explice, care-i pun să învețe pentru că e simplu de zis: „Ia și învață!” dar trebuie să-i explici părintelui ce trebuie să facă ca să-l poată face pe copil să învețe, cum trebuie să-l ajute. Dacă ei nu știu, ca părinți? Eu de mult am spus: chiar ar trebui făcute instruiți cu părinții. Și cred că la ciclul primar, când intră la școală, la clasa pregătitoare și apoi la clasele V-VIII. Măcar în clasa a V-a, pentru că părinții nu știu cum trebuie să îi pregătească pe elevi pentru lecții.” (Focus grup cadre didactice Pribești)

Cadrele didactice afirmă faptul că părinții sunt obișnuți să fie chemați atunci când copiii lor fac probleme la școală. Sesiunile de educație parentală valorifică potențialul părinților și îi motivează pe aceștia să participe.

„Faptul că părinții sunt abordați altfel, respectați, importanți, sunt întrebați, utili, necesari...Nu numai „Copilul tău a făcut probleme” sau „S-a întâmplat aia, trebuie să facem aia!” Se simt mai bine, mai vioi... și i-a schimbat și poate că într-un fel s-a repercutat și asupra copiilor. ” (Focus grup cadre didactice Pribești)

Reducerea abandonului școlar

Cadrele didactice menționează importanța proiectului care s-a desfășurat în școală și mai ales scopul pentru care s-a implementat. O cauză principală a abandonului școlar este dată de mediul familial, de faptul că părinții nu știu cum să intervină, nu știu ce metode și tehnici să folosească în creșterea și educarea copiilor. Scopul activităților a avut un impact pozitiv, cadrele didactice sugerând faptul că ar trebui extinse la nivelul întregii școli.

„Având în vedere că proiectul s-a focusat și pe activitatea cu părinții, este un lucru extraordinar pentru că abandonul școlar sau problemele cu care ne confruntăm noi în școală vin de cele mai multe ori din familie. Pentru că s-au intensificat aceste activități cu părinții, este un lucru pozitiv, care ar trebui să-l extindem la nivelul școlii. Mulți dintre părinți, practic nu știu să-și rezolve problemele pe care le au cu copiii în familie. Practic, nu știu să și-i educe corespunzător. Ei, aceste activități au fost binevenite. ” (Focus grup cadre didactice Gherghești)

Cadrele didactice afirmă faptul că abandonul școlar este un fenomen care ia amploare la nivel național. Din perspectiva acestora activitățile de educație parentală cu părinții constituie un prim pas în diminuarea abandonului școlar. Cadrele didactice menționează implicarea părinților în activități și crearea unui parteneriat cu aceștia ca fiind soluții primordiale în reducerea abandonului școlar.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

„...în ceea ce privește abandonul școlar, cred eu că fenomenul poate fi eradicat prin astfel de acțiuni [de educație parentală n.n.]. În mod sigur, cert! Prin contactul direct cu părinții și astfel de activități ei văd și altceva decât le spunem noi. „Trimiteți-vă copiii la școală, cutare, cutare!” Ei, văzând că mai sunt și alte activități în afară de cele care noi le facem în mod curent, ca diriginți, ca profesori, firesc este un pas înainte. Fenomenul de abandon școlar există și în școala noastră ca peste tot în România și din nefericire se accentuează. Cu alte cuvinte familia are un rol foarte important.” (Focus grup cadre didactice Gherghești)

Impactul sesiunilor de educație parentală este observabil și prin motivarea elevilor de a veni la școală. Cadrele didactice povestesc faptul că implicarea părinților și apropierea părinților de școală influențează în mare măsură participarea copiilor și dorința acestora de a continua școala.

„Înainte fetița spunea că vrea să abandoneze, mă chinuiam să o fac să nu abandoneze, dar din momentul în care a venit maică-sa la proiect s-a schimbat tot: ea nu mai vrea să abandoneze, nu vrea să rămână repetentă, vrea să meargă înainte, vrea să meargă și la liceu! E un pas înainte.” (Interviu cadru didactic Pribești)

„Vin copiii la școală. Eu am văzut copil venind la școală. Eu zic că asta e ceva! Era un copilăș care mai lipsea, dar acum vine. Vine și cu cărțile și caietele ordonate, unde-și notează. Este un pas mic, deocamdată, dar e bun. Încet-încet. Dar acesta e scopul.” (Focus grup cadre didactice Pribești)

Activitățile nonformale desfășurate cu elevii

Cunoașterea elevilor

Activitățile nonformale pe care cadrele didactice le-au desfășurat cu elevii au constituit o modalitate de a-i cunoaște mai bine, de a descoperi potențialul lor chiar dacă provin și din familii vulnerabile.

„Au fost foarte activi. Am descoperit printre copii, mulți copii inteligenți care sunt printre cei care au probleme, mulți copii interesați. Problema este că trebuie găsite soluții întotdeauna. Deci mulți copii foarte buni am găsit dintre cei 15, mi-a plăcut felul cum răspundeau. Nu știam cum să-i mai surprind cu întrebările.” (Focus grup cadre didactice Muntenii de Jos)

Cadrele didactice menționează faptul că elevii au fost foarte încântați de activitățile desfășurate chiar dacă pe unii profesori nu îi cunoșteau. De asemenea, activitățile i-au ajutat pe profesori să îi cunoască mai bine pe elevi și să reflecteze la faptul că se pot realiza lucruri frumoase chiar și cu resurse modeste.

„Temele au fost binevenite pentru copii și au fost încântați să lucreze cu noi, deși nu îi cunoșteam bine! Într-o atmosfera relaxată și plină de entuziasm, copiii își doresc și acum să mai facem activități, au fost extrem de încântați și de implicați! Ne-au ajutat să cunoaștem mai bine copiii și să ne dăm seama că putem realiza foarte multe cu materiale puține!” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

La începutul activităților unii elevi au fost reticenți, dar implicându-se, elevii au demonstrat interes și și-au manifestat abilitățile practice pe care le dețin.

„În prima faza au fost retinuți, dar ulterior după ce au înțeles ce dorim nu au mai avut rețineri! În general, foarte bine, toți au fost implicați și neașteptat băieții au demonstrat îndemânare și interes față de activitățile ce au presupus lucrul la războiul de țesut!” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

Libertatea elevilor de a experimenta

Cadrele didactice menționează faptul că aceste activități nonformale au fost folosite pentru că elevii nu s-au simțit constrânși și au învățat lucruri pe care nu le-am mai experimentat înainte.

„Foarte folositoare pentru că nimeni nu s-a simțit obligat să le facă și mai ales copiii au învățat și altceva! De exemplu cum dintr-o lingură de lemn poți să faci o figurină, pentru ei a fost ceva deosebit.” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

Învățarea prin joc

Profesorii aduc în discuție importanța modalității prin care se realizează aceste activități și anume jocul. Cadrele didactice povestesc faptul că elevii sunt atrași de activitățile colective care se desfășoară prin joc, elevii devenind mai deschiși, comunicativi și colaborează mai bine cu profesorii.

„Sunt mai comunicativi, sunt mai deschiși, nu mai sunt timorați. Nici la ore nu sunt ei așa timorați, să știți... Dar sunt alfel. Nu-i ca atunci la oră să răspundă, să scrie, să citească. Ei se joacă, totul e prin joc. Lor le plac activitățile astea în colectiv.” (Focus grup cadre didactice Pribești)

„Da, sunt mai dezinvolți, da, la activități sunt. Sunt mai dezinvolți, pierd din timiditatea aia sau... Bine și comunicarea e alta, sunt alți termeni, deci.. Abordarea este diferită. Sunt mai comunicativi, mai cooperanți.” (Interviu cadru didactic Pribești)

Atragerea copiilor la școală prin activități nonformale

Cadrele didactice subliniază faptul că aceste tipuri de activități nonformale cu elevii sunt necesare și utile pentru elevi mai ales în mediul rural. Implicarea elevilor în activități colective, libertatea elevilor de a experimenta lucruri noi constituie metode și tehnici de a atrage mai ușor copiii să vină la școală.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

„Este nevoie de un astfel de proiect în școală, mai ales în școlile rurale, din mediul rural, deoarece copiii sunt antrenați la activități practice, lucrează cu diferite materiale, îi învățăm, ei sunt în faza de formare, de inițiere și formare. Lucrează în echipă, colaborează, se simt mai libertini în activitate, sunt curioși să afle cât mai multe lucruri și cred eu că astfel de activități sunt eficiente și atrag mai mult interesul pentru a veni la școală.” (Interviu cadru didactic Pribești)

Recomandări ale cadrelor didactice

Extinderea programului și a grupului țintă

Cadrele didactice recomandă faptul că ar fi foarte util ca programul implementat în școală să se extindă atât la nivelul grupului țintă, dar și la nivelul activităților și a materialelor.

„Să fie implicați toți copiii și toate cadrele didactice pentru a nu se crea o discrepanță! Să se desfășoare mai mult de 8 întâlniri și mai multe activități! Să fie aduse mai multe materiale pentru activități și cât mai diverse!” (Focus grup cadre didactice Tătărani)

Mai multe activități nonformale cu elevii

Participarea elevilor este esențială pentru satisfacerea nevoilor elevilor, deoarece rezultatele educaționale ale elevilor sunt mai bine îndeplinite prin valorificarea motivației elevilor prin participare (Boomer, Lester, Onore, & Cook, 1992). Holdsworth (1996) sugerează faptul că profesorii au nevoie să înțeleagă cum participarea elevului poate fi stimulată în școală. Conceptul de participare își are rădăcinile în lucrările lui Habermas (1972, 1990, 1993) și în lucrările altor autori (Kemmis, Cole, & Suggett, 1983; Roberts, 1991; Young, 1990) care susțin procesele emancipatoare ale acțiunii de comunicare în care toți stakeholderii au ceva de spus. Elevii pot exercita participarea printr-o varietate de contexte cu școala, mai ales prin experiențele lor de învățare, prin implicarea în procese de guvernare ale școlii și prin alte operațiuni organizaționale cu școala (Holdsworth, 1988). Ca sugestii pentru acțiunile viitoare cadrele didactice exemplifică faptul că activitățile nonformale reprezintă principala modalitate de a atrage copiii la școală.

„Copiii își doresc o altfel de școală! Să fie mai libertini, să lucreze în echipă, să vadă lucruri concrete, nu imaginar, teoretic. Numai așa îi putem atrage.” (Focus grup cadre didactice Pribești)

Concluziile generale ale proiectului

Proiectul ”Școala te face Om” a presupus o intervenție integrată la nivelul beneficiarilor în vederea prevenirii riscului de abandon școlar, creșterii participării școlare și a promovării incluziunii sociale a copiilor aflați în situații de risc și a familiilor acestora. Intervenția specializată realizată prin intermediul activităților proiectului poate reprezenta un model de bună practică dezvoltat în parteneriat public-privat la nivel județean, prin care copiii în situații de risc din 81 de unități școlare din mediul rural au primit sprijin direct pentru dezvoltarea abilităților de cognitive și noncognitive în scopul creșterea participării școlare și integrării sociale. Acțiunea a presupus, de asemenea, participarea părinților elevilor incluși în proiect la cursuri de educație parentală în vederea dezvoltării competențelor parentale și participarea cadrelor didactice care lucrează cu elevi aflați în situații de risc, la activități de formare profesională.

Proiectul a fost primit cu entuziasm de marea majoritate a părinților participanți. În cea mai mare parte a localităților în care s-a realizat cercetarea, acesta a fost primul proiect defășurat în comunitate. În urma cercetării s-a constatat faptul că pentru prima dată părinții și-au pus probleme cum ar fi gestionarea furiei și a stresului și și-au impus în mod conștient să aibă răbdare cu ei și cu copiii lor. Neavând alte modele decât cele tradiționale, din familiile din care au crescut, adulții au luat contact acum și cu alte relații, bazate pe egalitate între soți, care pot să funcționeze în cadrul familiilor lor, cu copiii și cu soții. Găsind înțelegere, sprijin, suport la educatorul parental, unii părinți au acum mai mult curaj să implementeze noi modele în familiile lor. Tot astfel, cursul de educație parentală crează noi relații cu cadrele didactice, percepute până acum ca personaje de la catedră, intangibile, care doar transmit o informație pe care părinții trebuie să o înregistreze. Faptul că educatorul parental este un cadru didactic, de cele mai multe ori părinte la rândul său, cu aceleași probleme și întrebări, a „umanizat” persoana sa, coborându-l de pe soclu și făcându-l egalul cursanților. Astfel, părinții au simțit că sunt parteneri ai cadrului

didactic (și, prin extensie ai tuturor reprezentanților școlii), că au și ei un cuvânt de spus în procesul de educație al copiilor lor. Grupurile de educație parentală devin, la final, germenii sau modelul unor parteneriate școală-părinți care să lucreze pentru îmbunătățirea procesului de învățământ. Părinții participanți au afirmat rezultatele pozitive ale proiectului și au propus ca acesta nu doar să continue, ci să se generalizeze la nivelul tuturor școlilor și pentru toți părinții. Mai mult, ei susțin și lărgirea temelor abordate – se vizează în final crearea unei adevărate *Școli a părinților* în care cei mari să învețe cot la cot sau în paralel cu cei mici – și o creștere a numărului lectorilor care să susțină teme specifice privitoare la educație și la viața de zi cu zi.

Bibliografie

- Ballen, J., & Moles, O. (1994). *Strong families, strong schools* (No. ED371909). Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Becker, H. S. (1986). *Writing for social scientists: How to start and finish your thesis, book, or article*. Chicago: University of Chicago Press.
- Boomer, G., Lester, L., Onore, C., & Cook, J. (1992). *Negotiating the curriculum: Educating for the 21st century*. London: Falmer Press.
- Carbonaro, W. J., & Gamoran, A. (2002). The production of achievement inequality in highschool English. *American Educational Research Journal*, 39(4), 801-827.
- Comer, J. P., & Haynes, N. M. (1991). Parent involvement in schools: An ecological approach. *Elementary School Journal*, 91(3), 271-277.
- Dauber, S. L., & Epstein, J. L. (1993). Parents' attitudes and practices of involvement in inner-city elementary and middle schools. In N.V. Chakin (Ed.), *Families and schools in a pluralistic society* (pp. 53-71), Albany: State University Of New York Press.
- Drummond, K. V., & Stipek, D., (2004). Low-income parents'beliefs about their role in children's academic learning. *Elementary School Journal*, 104, 197-213.
- Epstein, J. L. (1986). Parents' reactions to teacher practices of parent involvement, *Elementary School Journal*, 86, 277-294.
- Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press.

- Epstein, J. L., & Herrick, S. C. (1990). *Implementing school and family partnerships in the middle grades: Three evaluations of summer home learning packets, school newsletters, and orientation days* (CDS Report No. 20). Baltimore: Johns Hopkins University, Center for Research on Effective Schooling for Disadvantaged Students.
- Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (1999). Connecting home, school, and community: New directions for social research. In M. Hallinan (Ed.), *Handbook of sociology of education* (pp. 285-306). New York: Plenum.
- Epstein, J. L., & Sheldon, S. B. (2002). Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *Journal of Educational Research*, 95, 308-318.
- Fantuzzo, J., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of educational psychology*, 92, 376-376.
- Fielding, M. (2001). Students as radical agents of change. *Journal of Educational Change*, 2(2), 123-141.
- Frelin, A. (2013). *Exploring teachers' relational professionalism in schools*. Rotterdam, The Netherlands: Sense Publishers.
- Fullan, M. (2001). *The new meaning of educational change* (3rd ed.). New York: Teachers College Press.
- Goodwillie, S. (Ed.). (1993). *Voices from the future: Our children tell us about violence in America*. New York: Crown Publishers.
- Habermas, J. (1972). *Knowledge and human interests*. London: Heinemann.
- Habermas, J. (1990). *Moral consciousness and communicative action* (Christian Lenhardt & Shierrz Wber Ncholson, Trans.). Cambridge: Politz Press.
- Habermas, J. (1990). *Justification and application* (Ciaran Cronin, Trans.). Cambridge: Polity Press.
- Holdsworth, R. (1996). What do we mean by student participation? *Youth Studies Australia*, 15 (1), 26-27.
- Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. M. (1997). Why do parents become involved in their children's education? *Review of Educational Research*, 67, 3-42.

- Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Reed, R. P., & Jones, K. P. (2002). Teacher Involving Parents (TIP): Results of an in-service teacher education program for enhancing parental involvement, *Teaching and Teacher Education*, 18, 843-867.
- Kemmis, S., Cole, P., & Suggett, D. (1983). *Orientations to curriculum and transition: Towards the socially critical school*. Melbourn: VISE.
- Kushman, J. W. (Ed.). (1997). *Look who's talking now: Student views of learning in restructuring schools* (Vol. ED 028257). Washington, DC: Office of Educational Research and Improvement.
- Leitch, M. L., & Tangri, S. S. (1988). Barriers to home-school collaboration. *Educational Horizons*, 66(2), 70-74.
- Levin, B. (2000). Putting students at the centre in education reform. *International Journal of Educational Change*, 1(2), 155-172.
- Lingard, B., Hayes, D., & Mills, M. (2003). Teachers and productive pedagogies: Contextualising, conceptualising, utilising. *Pedagogy, Culture & Society*, 11, 399-424.
- Mitra, D. (2001). Opening the floodgates: Giving students a voice in school reform. *Forum*, 43(2), 91-94.
- Mitra, D. L. (2003). Student voice in school reform: Reframing student-teacher relationships. *McGill Journal of Education*, 38(2), 289-304.
- Mitra, D.L. (2006). Youth as a Bridge Between Home and School Student Voice and Parent Involvement as Strategies for Change, *Education and Urban Society* 2006; 38; 455.
- Oldfather, P. (1995). Songs "come back most to them": Students' experiences as researchers. *Theory Into Practice*, 34(2), 131.
- Rudduck, J., & Flutter, J. (2000). Pupil participation and perspective: "Carving a new order of experience." *Cambridge Journal of Education*, 30(1), 75-89.
- Rudduck, J., Day, J., & Wallace, G. (1997). Students' perspectives on school improvement. In A. Hargreaves (Ed.), *Rethinking educational change with heart and mind (The 1997 ASCD Year Book)* (pp. 73-91). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Thorkildsen, T. A. (1994). Toward a fair community of scholars: Moral education as the negotiation of classroom practices. *Journal of Moral Education*, 23(4), 371-385.

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI,
program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Walker, J. M. T, and Hoover-Demsey, K. V. (2006). Why research on parental involvement is important to classroom management. In C. Evertson & Weinstein (Eds.), *The handbook of classroom management*, (pp. 665-684).